

საქართველოს
საზოგადოებრივი

127

გარდატილი 1897

საქართველოს საზოგადოებრივი

ზ ი ნ ა ა რ ს ი

ქუნაღ „ჯეჯილისა“

83.

I	შეეჟეტი კუჟიკო—სურათი	3
II	დეღა და ვანიკო ლეჟსი ი. ეგღაშეღისა	4
III	ჰკვიანი ვირთაგვები	6
IV	ვეფხვი	7
V	უღროვო დარიგება (რუსულიდან) ტასასი	8
VI	ყვითელი ბებია შ. კინწურაშეღისა	11
VII	ხატაური ჩემია! კკ. გაბაშეღისა	21
VIII	მზისაგან დაწუნებული ხელმწიფის შვილი. ხალხ. ზღაპ.	26
IX	რუხ-კისერა მამინ-სიბირიაკისა თარგ. ვ. მიჰაბუჩაძესი	31
X	გამოცანები და სახუმარო კითხვები	39
XI	ნამი ლეჟსი შიო მღვიმელისა	40
XII	ლაქია-ვასილი გაღმ. რუსულიდან ჟეთო ზარათაშეღისა.	41
XIII	უგულო ბავში მოთხრ. მონგომ. თარგმ. ეღ. წერეთლისა	49
XIV	სახელ განთჰმული პოეტო-მეზღაპრე ანდერსენი. ან. წერეთ.	59
XV	წვრიღმანი: გამოცანები, შარაღა და სხვა	6

ქეჩილი

ს ა მ მ ა წ ვ ი ლ ო ნ ა ხ ა ტ ე ბ ი ა ნ ი

ჟურნალი

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი. გახდი ყანაო!..
ი. დ.

F 688

№ II

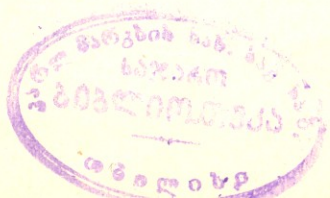
ქეჩილის ბიბლიოთეკა

2

ტ ვ ი ლ ი ს ი

მსწრაფლ-მბეჭდავი ა. ვ. ქუთათელაძისა., მოსკოვის ქუჩა, № 5.

1906

საბავშვო ჟურნალი

„შეაქვს, გუგუა!“

„საბავშვო ჟურნალი“
„საბავშვო ჟურნალი“
„საბავშვო ჟურნალი“
„საბავშვო ჟურნალი“
„საბავშვო ჟურნალი“

დედა და ვანიკო.

ათენდა დილა, ვანიკომ
წამოაჭყიტა თვალები:

„დედი, ჩამაცვი ტანსედა,
ბგრემც შენ გენაცვალები!“

—
მინდა გავიდე კარსედა.
გუშინ დავკარგე ბზრიალა,
სად გადავარდა არ ვიცი,
ის საოხერო, ტიბლი!

— სად არის შენი წინდები.
რა უყავ ჩექმა, ქუდია?
შვილო, ეკ დაუდევრობა,
იცოდე, ძლიერ ცუდია!

—
უსევედურა დედამა
თავის პატარა ვანიკოს,
ქუდი არა სჩანს, ჩექმა კი
ჩაუცვამ მის დას თამრიკოს!

— აბა ეს განა კარგია,
სულ, მუდამ ასე მანჯალებ.
ქუდს აქ მიაგდებ, ჩექმას იქ,
დადისარ, დარბი, წანწალებ!

გცხვენოდეს, შენვე ვერ უკლი
შენს ჩექმას, ქუდს და წინდასა,
და ასე სტანჯავ დედასა
უოკელ დღე, უოკელ დილასა!

ვანომ დასარბა თვალები,
ფიქრობს: გამიწერა დედამ
და გადსწევითა ამ წყენას
კვლავ აღარ გაუბედავო!

მას აქეთია ლოგინთან
ის ასლო იწურობს ტანსამოსს,
არც ჩექმას კარგავს, აღარც ქუდს
რომ თავის დედას აამოს!

ჰავიანი ვირთაგუვი

ხომალდის უფროსს მუდამ საეუჭნა-
 ოდან კვერცხებს ჭნარავდენ. უნდო-
 დს უსათუოთ ქურდი დაეჭირა. ერთ
 ღამეს ის ჩასაფრდა ისეთ ადგი-
 ლას, საიდანაც მოჩანდა კვერცხები.
 რა ნაირათ განცვიფრდა ხომალდის უფროსი, როდესაც
 დინახა რამოდენიმე ვირთაგუვი. ისინი ჩანწკვირდენ სო-
 როდან კვერცხების კალთაძრის გასწვრივ და წინა თათე-
 ბით ერთი მეორეს აწოდებდენ კვერცხებს სოროში შესა-
 ტანათ ისე, რომ ამათ ძაღვ გამოცაღვეს კვერცხების კა-
 ლათი.

ვეფხი.

ზღალ ლერწაში ერთი კაცი იზარებოდა. ერთბაშით წააწედა ვეფხს. თუძცა ვეფხმა დაინახა კაცი, მინც არა დუშავა რა. კაცი კი გაიქცა ამხანაგების დასამახებლათ. ისინი მოვიდენ ამ კაცთან ერთათ შეიარაღებულნი და დასჭრეს მძიმეთ ვეფხი. ვეფხი არ დაიძრა, ხოლო თვალებით ეძებდა თავის დამსმენელ კაცს. იზოჯა თუ არა, მივარდა, ცაგლიჯა ლუკმა-ლუკმათ და თითონაც მძინვე მოკვდა.

ესე მოექცა ვეფხი თავის უზატოხსნო დამსმენელს.

უდროვო დაკიგება.

შიძარა კურდღელს მოეჩვენა
 ძღვევარი.

გაიქცა თავის ტყვით და კა-
 ლოხე საფანგში ფეხი გაება.
 „რა ვქნა, რა შეშველება!.. თავს
 როგორ ვუშველო?!

კურდღელი დაღონებული და
 დაძმარებული ჩაკუნტულია. შევ-
 ლას არ სხიდან არ მოელის.

გვერდზე მქორე კურდღელმა გაურბი-
 ნა, შესედა და თავი გაიქნია:

— ეგ რა დაგმართნია, უთხრა იმან,
 მერე დღითი, ბრმა ხომ არ იყავ?
 ასე უთავბოლოთ როგორ დარბიხარ... ფრთხილათ ვერ
 იქნებოდდი?

მიფრინავდა ევაკი, უცბად დაინახა კურდღელი. — ეი,

შე ბეცო! დაიწინტაღა ევაკმა, -სადა კქონდა თვალები? თუ აგრეთი სულები ხარ, მაკ კალოზე რაღას გადარბოდი!.. როდის ისწავლი, შე საცოდავო, ჭკუას!

ამ დროს გამოხნდენ ბედურები.

— დახეთ ერთი ამ სულებ კურდღელს!... დასჭიკჭიკეს იმათ. -არ იქნებოდა გარს მოკველო, ხომ ხედავდი, რომ რაღაც შავათ მოხანს-რაღას ეჩნებოდი.

მოფრინდა კაჭკაჭიც, დაჯდა ხის ტოტზე, სულ ახლო კურდღელთან და დასჩხავლა:

— აგრე მოგიხდება შე სულელო, ჭკუას ისწავლი! მიკვირს რომ ცხვირი არ ჩაჭყვავი ძაგ ხაფანგში. აგრეთი მოძიძარი რომ არ იყო. არც ეგ დღე დაგადგებოდა. შიშით ხოლმე, სულ გადირევი. დროა შე ბეცო, ჭკუა მოიგროვო და გაბრთხილებით იყო.

— ეჭ, დარბეგება და გასამართლებება კი კაი იცით, უთხრა კვნესით მოთმინებიდან გამოსულმა კურდღელმა. სჯობია მიშველოთ ხაფანგიდან თავის დასწევას, და შერე რამდენიც გნებავდეთ დამტუქსეთ და დამარბიკეთ, თორემ მარტო ლაპარაკით არა გამოვარს.

— შენისთანა სულელებს რა ჭკუას ასწავლიან, თავისას არ იძლიდა კაჭკაჭი, — ახი მოგივიდა რაც მოგივიდა... ამ დროს გაიარა გლეხმა კაცმა. დანახა კურდღელი.

— შე საცოდავო! თქვა მან, — ხაფანგი შენ კი არ დაგიკე, იმ ავასაკ, სამაგელ ძველს დაუგე. რა გამხდარი ყოფილხარ, ტყავი და ძვლები ხარ. რაში გამოძადგები.

გლეხმა ხაფანგი ახსნა და კურდღელი განთავისუფლა.

— გასწი შენ გზასე, გაძეხი, გასუქდი და კვლავ აღარ ჩამივარდე ხელში, თორემ აღარ განატიკებ.

კურდღელმა მოჭკურცხლა, ერთ წამს გაჭქრა. აღარც ახსოვდა ნატკენი ფეხი.

(რუსულიდან)

„უკეთელი ბებიას“

სამეგრელოს ცხოვრებიდან

(გუძღვნი თათიუშა ელიაშას.)

ამი თვალთ ვისჯეილის ქვეტი ერთხმით,
დაძღონებლათ გუგუნებდენ... ამ სეი-
დუმლო გუგუნს ბორბლებზე წუღის შხე-
ფების ჩქრიალი უერთდებოდა და ღღამინის უურს
ერთხანთ მოსაწეუნ სიძღერათ მოესმოდა; ამ სიძღუ-
რანში ზარფელი ხმა კუთხეში მოშორებით მოტრიალე ერთ
ზატარა ქვას ეკუთვნოდა, ბანი-ორს სხვას, ხოლო ძღღა-
ბანს წელის შხეფები გასძახოდენ.

შეღამებული იყო. ვისჯეილის ერთის მხრით ტანისა-
მოსის ძველი კონკები ეკიდა, ქვეშ კიდეც ძველი ქვეშსაგე-
ბები იყო შეკუნჭული, მეორე მხარეს სავსე ტომრები ეწყო
და ხის ჩარჩოზე უბრალო თუნუქის სანათი ბეუტავდა და
იქაურობას ოდნავ ანათებდა.

ძთელი დღე მუშაობის შემდეგ მეწისქვილე კლესი

გუჯა ტორჩინაჲ დაღლილი კუთხეში მიჯდა, თავი ხელე-
 ზე ამოედო და გამორეკვეველ გუკუნში აშლილ ათასნაირ
 ფიქრებს მისცემოდა. გუჯა ორმოც და ათი წლის კაცი იქნე-
 ბოდა... დაღარულ ჰირისასეზე და ჩაღრმავებულ თვალებზე
 ეტეობოდა, რომ ის ერთი ბედშავი იბღლას კაცი იყო.

ერთხანს გუჯა გულ მოღვინეთ გაერთო ფიქრებში. შემ-
 დეკ რაღაც ლანაწაკი მოესმა. გარეთ გაიხედა.

შორით გზაზე შავი წერტილები მოსჩანდენ. ცოტა
 ხანი და ისინი დაახლოვდენ. გუჯამ ორივე იცნო.

— წმიდა ელიაჲ, დიდებულია! წვიმა მოიყვანე ერთი...
 დაიწვა სიძინდები...-გულ-ჩათხრობილათ შეილაპარაკა წის-
 ქვილში მხარზე ტომარა გადადებულმა მოხუცმა, შედგა
 უესი ქოხში თუარა, ჯონი კუთხეში მიდგა, ტომარა გადაო-
 დო და გუჯას მიესალმა.

— გაუძარჯოს ბერიკიას... ეს რაა, დაექვა გინდა?
 ახლავე... ჯერ არის ქვაბში, ძაღუ ჩამოვა და მაძინ შენსას
 ჩავერი...-მშვიდობიანათ გამოელაპარაკა ბერიკიას გუჯა.

— შენი ჭირბიე...-შეხვეწა ბერიკიას, ერთხანს გაჩერდა
 და განაგრძო:

— ნამსაც რომ არ აძლქვს დამ-დამობით!..-წახდა სიძინ-
 დები..

— ამბობენ იქით, ძაღლთბ ადგილებში კარგი მოსა-
 ვალიაო, ბერუა! სიტყვა ჩამოართვა გუჯამ.

— არა, შენი-ჭირბიე, ნურვინ მოგვატყუებს... ეველგან

ერთხანდა... დილოცოს ღვთის განგება... სხვა დროა...
 სხვა ვარსკვლავია... სხვა მთვარეა...

— მართლა ის... რა ჯრის ბაბუა? შეეკითხა მოხუცს პა-
 ტარს ექვსი-შვიდი წლის გუჯას გოგო, ძაბა, რომელიც
 ბერიკას მოჰყვა და ხელით ცახყ ბებერი მთვარე უჩვენა.

— ის... ის შენი ბებიაა... იცი?... განსოვს ბებია?...
 უუერე — უკეთელია... ხა, ხა, ხა... — გაიხუმრა მოხუცმა
 და შეფიქრდა. ძაბაც მეტი ჯრ შეჰკითხებია მოხუცს; გუ-
 ჯაც საჩქაროთ გამოვიდა წისქვილიდან.

— ძაბა, შენ რას უუერებ, წადი სახლში, მიუბრუნდა
 გუჯა შვილს, — შენი საფუძვაც მხათა, ბერიკა, სიძინდს მე-
 რე დავუქვავ, ახლა-ფუფილათ მქონდა და ტომარაში ჩაგიყარე..

— კარგი, შენი ჭირიმე; ძაბა ჩემთან წამოვა... მართლა
 შეეშინდება გზას; მე ძალე წავალ... ცოტას შევისვენებ...
 დღელი ვარ... განაგრძო მოხუცმა და ტბილი ღანაზრა-
 კი განაბა..

ერთხანს ქვების გუგუნში გუჯა გულმოდგინედ უკლებ-
 და ურს მოსაუბრეს... ეს უკანასკნელი გაცხარებით უკებო-
 და ახალ-ამბავს რადაც „უკეთელ ვარსკვლავზე“, რომე-
 ლიც ვითომ ამჟამათ სამეგრელოს მოვლენოდა ღვთის გან-
 გებით უკეთესის ცხოვრების მახარობლათ.. ტანჯვა
 აღარ იქნებოდა, აღმდანი აღმდანის მძათ განდებოდა....

— სეუარელო! ერთი გულში ჩაიღანაზრაკა გუჯამ, რომ

ცა მოსაუბრემ ასეთი ცსოვრება ნათლათ დაუსატა... და ფიქრებს მიეცა...

ჩასმანებოდა ამ ტკბილ ფიქრებში... გამოეღვიძა და ისევ ის სიტყვა განიმეორა:

— საეყვარელო!

მოსაუბრე უკვე აღარ იყო. არც მანა სჩანდა არსად. „წასულან“, — განიფიქრა გუჯამ და ზეზე წამოდგა. წისქვილი მილაგ-მოაღვება, ზოგან ხის ქვებში სიმინდი ჩაუჭატა, სანათა ჩააქრო და გარეთ გავიდა...

ბებერს მკვარეს, რომელიც ბრჭყვიალა აბრეშუმის ეკითხელ ნაქსოვივით გაშლილიყო აღმოსავლეთის ცის კიდევზე, თავის მკრთალის სხივებით მთელი ჭალა გაებუდა... სიმინდის ნათესის უსივრცო ზღვა საღამოს ნიაფზე მშვიდათ სისინებდა...

ცოტა ხანი სიარულის შემდეგ გუჯამ თავის ეხოს ჭინკარში შევიდა, ისლით გადახურულ ფიცრულ სახლში შუა ადგილას კერასე ცეცხლი იყო გაჩაღებული, და შამფურზე ერთა მომცრო გოჭი იწოდა.

— ძაღუ, მამა-აციცხონდება, ალათი! ვახშამს მოუჩქარე, თორემ ისევ უნდა წაგიღე წისქვილში... საფქვაუი კიდევ ბევრი დამირჩა. დაურწყება... ორი კვირა მარხულობა... ვის შეუძლია... ენაზე ბალახი ამოუვა კაცს... გაეგულანარაკა გუჯამ თავის ალათის, რომელიც ამ დროს კუთხეში ხის როდინს უჯდა და გულმოდგინეთ მარილს ნაუაგდა,

— ძაღვ ექნება... ეკელაფური მხათ მატკს... ჩვენი გოჭი კარგი გამოდგა. აუზანუსა ალათიმ, უვბად სესე წამოდგა, კუთხეში ერთი ჰატარა დოქი აიღო და იქვე თავის გოგოს მისცა.

— ძაბა, შენ წადი და ამი ბაბას ცივი წყალი მოუტანე.

— ვერა... მე შეშინიან... დამეა... აიუკადრისა ძაბამ, ტუჩები მოკუმა და მოაბღვირა. აღაქა... არ შექიძლია...

— დანებე თავი... ლაპარაკში ჩაერთა გუჯა, მე მოვიტან.

— აბა ეფროს დაუძახებ... ორივე ერთად წავლენ. ამ სიტყვებით ალათი კარეთ გავიდა და შესობლას გოგოს დაუძახა.

ცოტა ხანში ეფროს შემოვიდა და მოწესხათ სახლას კარებთან აიტუსა. ის ასე რვა-ცხრა წლასა ექნებოდა, ძაბასე ერთისა თუ ორის წლით უფროსი. ტანსე ჭრელი ჩითის ძველი კაბა ეცვა. ფეხშიშველა იყო.

— ეფრო, შენი ჭირიმე, ძაბას წაჭყევი ერთი, წყალი მოიტანეთ, ამ სიტყვებით ალათიმ ისეკ თავის საქმეს მიტყო სელი. გუჯა კი, დაფიქრებულა, კუთხეში ტანტსე იწვა.

ეფრო და ძაბა ორი ჰატარა დოქით ხელში საჩქაროთ კარედ გავიდნენ და სიცილ-სიცილით მახლობელ წყაროსკენ გაემართნენ.

— შესედე, ძაბამ შიშით ხელი წაჭკრა ეფროს, როცა ცოტა მანძილი გაირბინეს.

— რა ამბავია?— გული აუსმაურდა ეფროს.— რა ამბავია, ძაბა?

— შეხედე იმას,.. დღეს წისკვილში ერთმა კაცმა სთქვა -ის ბებია არისო, ჩვენი ბებია... შეხედე...— ამ წუთში ორივე ერთად ჩაჩერდნენ ბებერს მთვარეს, რომელიც თავის მკრთალის სსივებით არე-მარეს ანათებდა

— რას ამბობ, სულელო! ის მთვარეა... ტყუილია... სადაური ბებია... ის მთვარეა... თამამათ აუსხნა ამხანაგს ეფროს და უფრო ჩააკვირდა ღამის კუშაკს.

დიდხანს იუფრებოდნენ ორივე ცისაკენ. ეფროს ერთ-ნაირად თითქოს დარწმუნებული იყო რომ ცაზე მთვარე იყო და არა ძაბას ბებია, მაგრამ ძაბას სიტყვებმა ეჭვი შეიყვანეს... ის ამ წუთში თავის უწინდელს წარმოადგენას ებძოდნა, რომ ცაზე მთვარე უნდა ეოფილიყო და არა ძაბას ბებია...

— შეხედე, აი, ახლა კაბას იცვამს... ამ სიტყვებით ერთხელ კიდევ ჩაჰკრა ხელი ძაბამ ეფროს და მთვარეზე უჩვენა, რომელი სედაც ამ წუთში რამოდენიმე ღრუბლის ნაფლეთებმა გადაიარა...

ცოტა-ხანი დაფიქრებული შეჭურვებდნენ ცას და შემდეგ, თითქოს ახლა გამოერკვნენო, ერთბაშით გაიბრინეს წელისაკენ...

სახქაროდ სავსე დოქებით უკანვე გამობრუნდნენ.

— გემის, ეფრო... ვაჭამოთ ბებიას ვახშამი...—ძორი-
 დებით შევხვეწა ამხანაგს ძაბა.

— ვაჭამოთ, უნასუნა და ჩაიცინა ეფრომ.

— ალუჩას ძირში... მე ვეველს მოვიტან.., ღომს... გო-
 ჭის ხორცს..

— მე კიდევ ჭადს მოვიტან... ვაჭამოთ!...

ამ სიტუვებით ორივე სახლში შევიდნ.

ნავახშმევეს გუჯა ისევ წისქვილში წავიდა. ალათი ჯერ
 კიდევ არ ფიქრობდა დაწოლას, იგი, რაღაც ფიქრებ-
 ში კართული, ხელში თითის-ტარს ატრიალებდა და ძაფს
 გრესდა. ძაბაც რაღაც ფუსფუსში და მზადებაში იყო...
 უცბად ხელში ჰატარა კალათი დაიჭირა და კარებთან
 აიტუნა.

— დედა, ერთს წუთში ეფროსთან წავალ,-დაღრეჯილი
 შევხვეწა დედას და ჰასუნს არ მოუცადა ისე გავარდა გარედ.
 სხვა-და-სხვა ფიქრებში წასულმა დედამ მხოლოდ შემ-
 დევ მიხატია ძაბას უურადლებს.

— ნუ მიხვალ, ძაბა! ძაბა, ნუ მიხვალ... მოდი აქ...
 დაუძახა, მაგრამ ძაბას ჰასუნი არ გაუცია, სიძინდვარში
 მიიძალა...

მესობლის ჭისკართან ერთის დაკვანძულის ალუჩას
 ძირში დიდხანს არ დასჭირდა ლოდინი ძაბას, საჩქაროთ
 ეფროც გამოჩნდა ხელში რაღაც ჰატარა შესვეულით.

— ეფრო!.. მე ღომი და ვეველი მოვიტანე...—საჩქაროთ

ჩაჭლანპარაკა შეშინებულმა ძაბამ ეფროს ეურში და კალათიდან რამდენიმე ღობის ბელტა ამოაწყო.

— მეც კიდევ მოვიტანე... გავაძღოთ შენი ბებია... ეყოფა ეს?...-სიცილით უჩვენა ეფრომ ამხანაგს თავისი შესვეული-ამაგრამ .. ერთი .. ტაბლა მოვიტანოთ...

ამ სიტუვასე ეფრომ საჩქაროთ სახლისკენ გაიბრინა. ერთ წუთას მარტო დარჩენილი ძაბა შიშმა შეიპყრო, მძიმეთ აღმოიხვნეშა, შერე თავისი კალათი და ეფროს ზატარა შესვეული ათვალეირა და ცას ჩააჩერდა. „ეკითხვი ბებია“, თითქოს ღრუბლის ნაფლეთებში იხრჩობოდა, ოდნავ აზნევიდა აქეთ იქით თავის მკრთალ სხივებს ძაბას წარმოადგენამ მთვარეს ბე იას თავი მოაბა, არა-ჩვეულებრივი სიგრძის ცხვრით ტანი-კი ბებიას დაბალი ჰქონდა, სახე მოწყენილი, დაღვრეილი და, ძაბას, აზრით ეს იმით ტომ იყო, რომ „ბებ ას“ ერთი ხანია არაფერი ეჭამა... იმას ზატრონიც არ ჰქვავდა, რომ ნუგეში-რამ ეთქვა მისთვის... „საბრალო“ დამსვეული ბებია! სკალ კიდევ მარჯვანა... მეტი მოთმენას ვერ შეძლებს... ამის წარმოადგენასე ძაბას ორი ობოლი ცრელი ჩააიუვარდა ღოუებზე.

მაღე ეფროსც გაძიოს და. ერთი ზატარა დამტკრეული ხის სკამი მოიტანა. ა ხან გები ს ჩქაროთ შეუდგენ საქმეს. ეფრომ თავისი ძღვენი გახსნა და ტაბლასე ამოაღავა. ძაბამაც თავის კალათით ეფრო შე ღ ძაზა სუფრა... სანე-

ბი სანებზე ეწო ღომითა და ეველით სავსე, რადგან
ტაბლა ვიწრო იყო...

ძიალაგეს. ცოტა-ხანი კიდევ იუურეს ცისაკენ. „ევითელმა ბებია“ თითქოს თავისუფლათ ამოისუნთქა, რადგანაც ღრუბლის ნაფლეთები ჩამოსცლოდნენ მას და ნათავაზებ ღომისა და ეველის საჭმელათ მოემსადა.

— აბა, ახლა წავიდეთ, - ზირველად მისვდა ეფრო.

— წავიდეთ, წავიდეთ, - დაბდასტურა ძაბამ და საჩქაროთ, ხმის ამოუღებლად მიიძალნენ ერთი-ერთისა და მეორე მეორეს მხრით.

შუალაშე ჯერ კიდევ არ იყო გადასული, როდესაც აღათის ძილში ძაღლების ეეფა და წკმუტუნი შემოესმა. გამოეღვიძა, თავი ძაღლა ასწია, - გარკვეულათ მოისმა კიდევ ძაღლების ეეფა და ფაჩი-ფუჩი. ამას სანების წკარუნი მოჰყვებ.

— ძაბა! - თავი აიწია და დაიძახა აღათიმ, მაგრამ ძილს თავი მანც ვეღარ წაართვა და ისევ ჩაეძინა. ძაბაც ტკბილათ სვრინავდა.

მეორე დღეს აღათი ჩვეულებრივ ადრე ადგა. გუჯხ მხოლოთ გათენებისას დაბრუნდა სახლში და ამიტომ ახლაც ტკბილათ სვრინავდა.

აღათიმ რიგობით ქათმები დააზურა, ძროხა მოწველას ის იყო-წვალზე უნდა წასულიყო, რომ მესობლის სახლიდან მახლი მოესმა. საჩქაროთ იქითკენ გაემართა:

— აი, ალათი... ხედავ რა უქნიათ... ეშმაკებს, ეფროს დედამ სრულის დამშვიდებით უზენა ალათის საძი მიძტვრეული სანნი.

— რა ამბავია ეს? განცვიფრებით იკითხა ალათიმ. მესობელ ქალმა ეველათური უამბო. რაც ეფროს მისთვის ეთქვა.

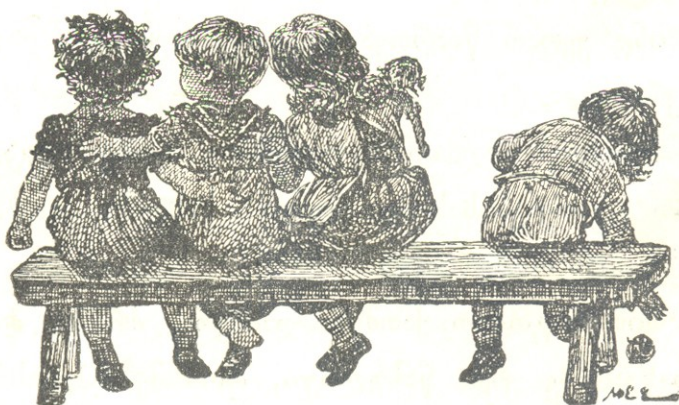
— შესედე!-გაიკვირვა ალათიმ და სანის ნამტვრევებით ხელში, გუდმოსული შესედულობით სახლისკენ გაბრუნდა მხსილით:

— ძაბა! ძაბა!

ძაბამ შორიდან დაინახა დედა, მისვდა რაში იყო საქმე და ზასუსათ... ღრიალი მორთო...

დედა არ გაუწერა ძაბას და ამ უკანასკნელმაც მარტო ცოტა ხანს იტირა...

მ. კინწურაშვილი.

სატაური ჩემია!

ვიმინანთ ესოში ერთ მშვენიერ გასა-
ფხულის დილით საიდგანდაც გამოღონ-
ლიაღდა ჰატარს გამხდარი, ტურტლიანი,
თვალეზ ამოწირაშლული კატის კნუტი.
ის შიმშილისაგან ძლივს დალასლასებდა.

ვიმინანთ სამსარეულოდან მწვანის სუნი მოესმა და იქით-
კენ გაემართა, მსარეულს საცოდავით შეჭკნავლა, მოწუა-
ლვება სთხოვა, მსარეულმა ქაფქირი მოუღერა და ეს სა-
ცოდავი მშვიერი კარში გაუძახა. კნუტი მეორე მესობლის
დია ფანჯარასთან აენავლდა. საშინელი მწუსარე, მისუსტე-
ბული კნავილი რომ გაიგონა დიასახლისმა, ფანჯრიდგან
გამოიხედა, მაგრამ წირაშლიანი, ტუტეიანი კნუტი რომ
დინახსა ზიზღით გააფურთხა და შეჭკვირა: აცხა, აცხა, შე-
ოხერო! იქით დაიპარგე, ქეცინი იქნები...

ციცუნა ახლა სხვა დია კარს მიაღვა, მაგრამ იქაც
დაუტატანეს და გამოაგდეს. ის თავ ჩაღუნული, შეწუსე-
ბული, შიმშილისაგან ილაჯ მისდილი დაჯდა უკანა ფეხებ-

ზედ შუა ეზოში და საშინელი კნავილი გაბაბა

მაღლა ბალკონზე ჰატარა მარო იდგა, კემბრიელ ნაზუქის უუას ღმუღნიდა და აქეთ იქით იცქირებოდა, თან რაღასაც ღიღინებდა. კნავილზედ დაბლა ჩაიხედა, დაინახა საბრალო მძიერი არსება და თავისის ბავშურის გულით მისვდა იმის მწუხარებას; საჩქაროდ მოუტეხა ნახევარი თავისის უუისა და გადაუგდო.

კნუტი გიჟივით მივარდა ლუკმას, ფაცაფუცით, თითქმის დაუღეჭავათ გადაუღაპა და ისევ შეჭკნაულა თავის ჰატარა მოწუალეს.

მარო მსარეულ დედაკაცთან გაექანა, ჰატარა ხორცის ნაჭერი სთხოვა კატისთვის. დედაკაცმა გადახედა „ქეციანს“ და დაუტატანა: აცხა, აცხა! შე ოხერო! მერე მაროკოს დარბევა მისცა: - ხელი არ ახლო, ხელი არ ახლო, გენაცვალე, თორემ კატისაგან ხელებზედ ქეცი გადაგედება, შენც ქეციანი შეიქმნები და ახლო აღარავინ მოგეკარება!

მარო დაღონდა, ქეცის გადადებამ შეაშინა და შინ შებრუნდა.

მეორე დღით „ქეციანი“ კიდევ აკნავლდა სვიმონიანთ ეზოში, კიდევ უველამ შეთათხა და უმოწუალოთ გაბგდო. მარომ კი ვერ მოითმინა, დედის და მსარეულის ჩუბთ ერთი დიდი ნაჭერი გუშინდელი სადილის ნარჩენი

შემწვარი ხორცი გამოიღო განჯინიღგან და საბრალო მპიერს გადაუგდო.

კნუტი ხორცის დანახვაზე სინარულით გადაირია. მოიტაცა და ისე დაბლუჯა, თითქო ართმევს ვინმეო, ბჭვალებში მოიგდო, თვალები გიქსავით დაჭეიტა, აიბურმგნა, ფხუკუნი დაიწყო, უკან უკან დაიწია და ძერე საშინელის სისწრაფით სახლის სახურავზედ შესტა და თავისის ძვირფასის ნაშოფნით მიიძღლა.

მესამე დღესაც ეწვია ციცუნა ეოსო, მაგრამ ახლა სხვას აღარავის მიძართა, ის ზირდაპირ ბალკონის წინ ჩაცუქებდა და კნავილი დაიწყო. მარო მალე გამოვიდა და თავის მოწვალე ხელით სავსე ლამბაქი რძე და ქადის ნატეხი გამოუტანა.

მთელი ორი კვირა კნუტი ეოველ დღე. ერთსა და იმავე დროს აკნავლდებოდა და მაროც მაშინვე სასრდოთი იქ განხდებოდა.

ზატარა ქეციანი ციცუნა გასუქდა, თეთრი და მოწითალო ზოლებიანი ბეწვი დეეწმინდა, წირზლიანი თვალები სრულებით მოეწმინდა და თავჩადუნული და სუსტი ღანსაღასის მაგივრად სულ კუნტრუში დაიწყო, მაროს დანახვაზედ გაექანებოდა, შეახტებოდა, დაუწეებდა თამაშობას, კრუტუნით მიუსვამოუსვამდა თავს მაროს ხელებზედ, თვალებში შეახერებდა თავის სინარულით გაბრწეინვალებულ მწვანე თვალებს.

მაროს ჯერ ეძინოდა ქეცის შეერისა, მორიდებით იყო, ვერ ჰბედავდა ხელში აეყვანა. მაგრამ კატის ალერსმა ძაღვ დანავიწვა სიფთხილე. კატა და ბავშვი დიდათ დამეგობრდნენ. ციცუნა ესლბ უფრო სძირდა მოდიოდა, მერე აღარც კი იძალბებოდა სახლის სახურავში და ერთ მშვენიერ დღეს მაროს ოთახშიაც კი გაბედა შესვლა.

მარომ სიყვარულით აიყვანა ხელში, ეელზე ლურჯი ლენტე შეაბა, სტოლსედ ლამბაქით რძე დაუდგა და იმას სლანასლუებით რძას თქვლეფას სინარულით უფურებდა. მერე ძაფსედ დასვეული ქაღალდი გამოუბა, გაუქნიუგამოუქნია. კატა წამოხტა, გამოეკიდა ქაღალდს, დაიჭირა, მერე ძაღლა აგდო თათებით და ისევ დაიჭირა. ეველა იმის მოძრაობა ისეოი ცქვიტა და მოხდენილი იყო, რომ მარო ხმა ძაღლა საწინააბედა.

— რა ამბავია, რა გასარჩარებს, გოგონაჯან! ამ სიტუეებით შევიდა მაროს ოთახში დედა და თითონაც პირს დიმილი მოუვიდა მშვენიერი ხატაურის ცელქობასედ.

— რა კარგი ციცუნიაა, რა მშვენიერი ზოლები აქვს, სწორეთ ვეფხვსა ჰგავს! ვინ გაჩუქა, გენაცვალოს დედა?

— ხატაური ჩემია! მე თითონ ვიპოვე, მოვარჩინე! შედავ, დედაჯან, ქეციანი აღარ არის, აღარც თვალები სტკივა! ახლა ხომ შეიძლება სუეოველთვის ჩემთან იევეს?!

— „ქეციანი“! ნუ თუ ეგ ის წირზლიანი, მოთხუზნული კნუტია, მთელ ესოს რომ კნავილით აბეზრებდა?

სატაური ჩემია!

— ის არის, დედა. ის! სომ სედაჟ როგორ გავასუქე, როგორ გავასარე. ასლა აღარ კნავის, აღარ დალასლასებს! სულ სტის, თამაშობს, ძალაუებს გადადის. არ ჩემო ფისო, ჩემო ციცუნია?! აბა ერთი ჰე გელდი, აბა ერთი! შეჭვირიან მარომ, ძაფ გამობმული ქაღალდი გადაუგდო და ციცუნაც შესტა, შეითამაშა, გაიქცა-გამოიქცა, გადმოხტ-გადანტა და თავისის კეკლუცით სავსე მოძრაობით და სიქესკუნით მაროსთან ერთად იმის დედაც გახარა.

დედამ შვილი გულში ჩაიკრა და ტეპილის ალერსით წაუტუტუნა: დმერთმა ჰქმნას, ჩემო მშვენიერო, რომ ბოლომდინ შეგჩენოდეს ეკ მოწებლე გული!

ეკ. ბაბაშვილისა.

გზისაგან დანუწაგული ხაფნივის უვილი.

ხალხული ზღაპარი.

ყო ერთი დედინაცვალი. ჭეუდა ერთი გერი-ქალი. დედინაცვალს ეს თავისი გერი ძლიერ ეჯავრებოდა; მუდამ სატანჯვარში ჭეუდა და ცდილობდა როგორმე თავიდან მოეშორებინა. მუდამ დღე ნახირში ჭეუდას ვაჟი და, თანაც მარტო ერთ კუტს ატანდა და ასე აბარებდა:

— წადი, წაიღე ეს კუტი, შენცა ჭამე, გამვლელ-გამომვლელსაც აჭამე და შინაც ისევ მთელი მოიტანეო.

ისიც, მეტი რა ილაჯი ჭქონდა, წავიდოდა ნახირში, წაიღებდა თან კუტსა; თითონ ბლახ-ბულახით იეორავდა მუცელს და კუტი ისევ ხელუხლებელი სახლში მოჭქონდა. ასეთ წვალებაში იყო მუდამ ეს ქალი.

დედინაცვალმა, როგორც ჩვეულება ჭქონდა, ერთხელ ეს ქალი კუტით ნახირში გაისტუმრა. ნაღვლიანი ქალი დაჯდა ერთ ადგილს და მორთო ტირილი; ტირის, რა ტირის, რომ იმისი ტირილით ქვეყანა იწვის. ბერი ტირილით რომ მოიქანცა, შეუმჩნევლათ ჩაეძინა. ძილში

თავისი მშობელი დედა მოეგლინა. დედამ უთხრა:

— წადი, შვილო, ამა-და-ამ ადგილას; იქ ესეთი და ესეთი საუდარი დაგხვდება; იმ საუდარს სამჯერ შემოუარე და თან ასე თქვი: „უბან-კარო ეკლესიაჲ, კარი ჭომე, შიგ შემიშვი,“ — შეგიშვებენ და რომ შეხვალ, იქ ჰნახავ ერთ სემწიფის შვილს, რომელსაც დღისითა სძინავს და ღამით ფხიზლობს: მზისაგან არის დაწუნებული. იმას ეოჯელთვის თავისი კერძი საჭმელი მისდის; ის საჭმელი შენც გეყოფა და იმასაც. მხოლოდ ეს-კი გახსოვდეს: როცა დაგინახავს და ლანჯარაკს დაგიწეობს, შეჭკეულად გეტყვის — შენ და მე ძმაო. შენ ზასუსათ უნდა უთხრა: არა, შენ ქმარი და მე ცოლიო. ეს რომ თქვა დედამ, ქალსაც გამოეღვიძა.

გაღვიძების უმაღლე ქალბა დმერთს მადლობა უძღვნა, ადგა და წავიდა. იარა, იარა, მივიდა ერთ ადგილს. ნახა ერთი ეკლესია, არც კარი აქვს, არც ბანი. სამჯერ გარს შემოუარა, როგორც დედამ დაარია და თან სულ ამას ამბობდა: „უბან-კარო ეკლესიაჲ, კარი ჭომე, შიგ შემიშვიო.“

ეკლესიამ ძარბოლა კარი მისცა. შევიდა შიგ ეს ქალი, — ნახა შუა ადგილს ვიდაცა მიცვალებულის მსგავსად წევს გაქვლარითული. წავიდა, წავიდა და იქვე, ერთ ბნელ კუთხეში მიიძალა.

ცოტა ხანს უკან შენიშნა, რომ ციღამ საჭმელი ჩამოემ-

ვა. ეს ქალი ფეხაკრეფით მივიდა, საჭმელი შუასედ გაუო: ნახევარი თვითონ შეჭამა, ნახევარი სემწიფის შვილს შეუნახა და შემდეგ ისევ იმ ბნელ კუთხეში მიჯდა. ძაღვ სემწიფის შვილსაც გამოელვინა; მივიდა საჭმელთან და რომ დასედა, განცვიფრდა, — დღეს ნაკლები კერძი რად მომსვლიანო; მაგრამ მაინც შეჭამა, რაც იქ დასვდა და ისევ დაწვა დასაძინებლათ.

ამის შემდეგ ბუდამ დღე ქალი ციღამ ჩამოსულ კერძი-დამ ნახევარს თვითონ სჭამდა, ნახევარს უტოვებდა. სემწიფის შვილმა ეჭვი აიღო, კერძს სომ არაფინ მზარავსო; ადგა და ეკლესიაში შეხრა დაიწყო. მიიარ-მოიარა და ერთ კუთხეში იმ ქალს მიაგნო.

— ვინა ხარ, რისთვის მოსულხარ, აქ რა გინდაო? — ჰკითხა სემწიფის შვილმა.

ქალმა უპასუხა:

— ასე და ასეა ჩემი საქეო.

მაშინ ემაწვილმა მიუგო:

— მაშ თუ ასეა, აი იფაგი აქ, ეს ჩემი კერძი მეც შეეოფა და შენცა; შენ და და მე ძმაო.

— არა, შენ ქმარი და მე ცოლიო, უპასუხა ქალმა.

სემწიფის შვილი ჯერ-კი უარზე იდგა, მაგრამ ბოლოს დასთანხმდა და მტკიცე ცოლ-ქმრობის ჰირობა მისცეს ერთმანეთს.

შემდეგ სემწიფის შვილმა თითიღვან ბეჭედი წაიძრო,

მისისგან დაწუნებული ხემწიფის შვილი

მისცა თავისს ცოლს და უთხრა:—წადი მამაჩემთან, ის იქ
სამბდლოთ ბევრს ხელს ინახავს, შენი შენახვაც არ გაუჭირ-
დება: სთხოვე ერთგან სადმე კუთხეში ბინა მოგცეს და იქ იც-
ხოვრე, სანამ ღმერთი ჩვენთვის რაიმე სიკეთეს გაიმეტებსო.
მაგრამ გახსოვდეს: ეზოში რომ შეხვალ, ძაღლები, ბატები
უგელანი შენ დაგესევიან; მაშინ ამოიღე ეკ ჩემი ბეჭედი,
შორიდგან დანახვე და აღარას დაგიშავებენ. მაშინვე ჩამო-
გეცლებიანო.

ქალმა ბეჭედი ჩამოართო, ხელსედ გაიკეთა და წავი-
და. იარა, იარა და, როგორც იყო იპოვა იმ ხემწიფის
სახლი. შევიდა თუ არა ეზოში, მიესივნენ რაცაჲი ძაღლეუ-
ბი და ბატები იუვნენ. ქალმა ბეჭედი დანახვა და ისი-
ნიც მაშინათვე ჩამოეცალნენ. მსახურნი გამოეკებნენ, ჰკით-
ხეს სათხოვარი და ხემწიფეს მოახსენეს. ხემწიფემ ამ ქა-
ლის თხოვნა შეიწინააღ და სასახლის ეზოშივე მისცეს
ნატარა ბინა. რასაკვირველია, იმ დღიდგანვე საჭმელ-სას-
მელიც ეძლეოდა.

ქალის აქ დაბინავების შემდეგ, ხემწიფის შვილმა დამ-
ღამობით დაიწყო მის სანახავად სიარული; მხოლოდ ისე
ფრთხილად შემოვიდოდა და ჩუმად გაიხარებოდა, რომ
მისი თვალის მოკვრად ეოვლად შეუძლებელი იყო. როცა
მოვიდოდა, ცოლს შესძახებდა:

— როგორ შენ და შენი მეო?

— ჩალაბულაძე და მონძ-მანძებოშენი ძეო, მიუგებდა
 ხოლმე ქალი.

ქალი ლოკინსე დაწვა, შვილი ეეოლა. ეს ამბავი
 რომ სემწიფის ეურაძდე მივიდა, მელოკინეს მოძველები
 დაუეენა და ემაწვილის ნახვა მოიწადინა. სემწიფემ და
 მისმა ცოლმა რომ ემაწვილი ნახეს, მეტად მოეწონათ
 და თითქმის ერთხმად წამოიძახეს: „დმერთო, რა ძალიან
 ჭკავს მხისაგან დაწუნებულ ჩვენ შვილსაო!“ ამის შედეგ
 ეს ბავშვი შეუეარდათ და იმის დედასაც ჰატევი მოუძა-
 ტეს: სახლიც უკეთესი მისცეს, ლოკინიც საუცხოვო დაუ-
 კეს და საჭმელ-სასმელიც თავისი სუფრიდან დაუნიშნეს.

დასასრული იქმნება.

რუს კისერა

(დასასრული *)

III

დინარე რომელსედაც დაჩნა
 რუსკისერა მხიარულათ მიბ-
 სუოდა ტუით დაბურულ გორა-
 კების შუა. მიურეკებული ალაგი
 იყო, არც ერთი სულდგმული
 ახლა-მასლო არ მოიპოებოდა.
 დილა-დილით მდინარეს ნაპი-
 რები გაიყინებოდა ხოლმე, დღე

კი შუშის სისქე ეინული დნებოდა.

— ნუ თუ მთელი მდინარე გაიყინება? შიშით ფიქ-
 რობდა ხოლმე რუსკისერა. მარტობა საშინლათ მოსწ-
 ეინდა, და სულ თავის დედამის, დებამების მოგონება-
 ში იყო.

*) იხილე „ჯეჯილი“ № 1

— ნეტავ ახლა სად არიან? მშვიდობიანათ მივიდნენ ბინას? ნეტავ თუ ისინი მიგონებენ? ეგულა ამ ფიქრებისათვის დრო ბლომით ჰქონდა. ახლა გაიგო მხოლოდ თუ რა უოფილა მარტოობა! მდინარე სულ დაცალიერდა და მარტო ცოტაოდენი სიცოცხლე კიდევ ტეშში სუფეჟდა, საიდანაც მოისმოდა გარეულის ქათმების ხმა, ციუკების და კურდღლების სტუნვა. მეტის მეტათ მოსწეინდა რუს-კისერას აქ უოფნა და ტეისაკენ წავიდა. ვნახოთ ერთბაშათ ბუჩქიდან კურდღელი გამოვარდა, რომელმაც საშინლათ შეაშინა რუს-კისერა.

— ოხ, შენც როგორ შემაშინე, შე ცეცო, შენა?-უთხრა კურდღელმა, როცა სული კარგათ ამოითქო.— გული გამისკდა.. აქ რას დასეტიალებ? თქვენები ხომ დიდისანია წავიდნენ...

— შე ფრენა არ შემიძლიან: როცა სულ ჰატარა ვიუავი, მელამ ფრთა დამიშავა.

— ოხ, მაგ ძელიასთანა სამაგელი ნადირი ხომ აღარ იქნება. ის წეული მეც დიდისანია შემტერება. შენ მოერიდე იმ მსუნავს, მეტადრე როცა მდინარე გაიყინება, თორემ ხეიწს არ დაგაფრის...

რუს-კისერამ და კურდღელმა ერთმანეთი გაიცნეს. კურდღელი ისეთივე უქომაგო იყო, როგორც რუს-კისერა და თავს მარტო სირბილით გადირჩენდა ხოლმე.

— შე რომ ფრთები მქონდეს, როგორც ფრინველს, თავი დღეში არაფრისა არ შემეშინდებოდა!.. მაგალითად შენ

ფრთხილად დაძაბებული ხარ, მაგრამ სანდოა, რომ ცურვა იცო
და გაჭირების დროს წყალში ჩაიუროდეს. ეუბნებოდნენ
კურდღელი. — მეკი შიშისაგან ვილაფი ხოლმე... კარმეძო
სულ მტრები მსხვევია. საფრთხეში კიდევ დაუბრუნებელი ხოლ-
მე სადმე ბუჩქებში, მაგრამ სამთარში კი ვაი შენ მტერს,
ვევლავფერი მოტიტვლებულია.

აი ზირველი თოვლიც მოვიდა. მდინარეს ჯერ-ჯერო-
ბით ეინვამ ვერს ავნორა. თუ ღამე გაიეინებოდა, დღი-
სით წყალი სტეხდა ეინულს. იყო დიდი ბრძოლა. უფრო
საშიში არი ხოლმე წყნარი ნათელი ღამეები. მდინარესედე
არ იყო ტალღები, ის თითქოს მილს ეძლეოდა და ეინვა
კი ცდილობდა მილის დროს იგი შეეჭურა; ასეც მოხდა. ერთ
ერთ მშვიდ მოვართან ღამეს ტყე ჩაჩუქებულიყო, სეები დე-
ვებ დარჯებოვით იდგნენ. მთები უფრო მალღათ მოჩან-
დნენ. ბრწეინვალე მოვარე ღამსათ აშუქებდა არე მარეს.
მთელი დღე მოუსვენარი მდინარე ღამე უფრო დაწვენარდა
და ამიტომაც მას ნელ-ნელა მივარა ეინვა, მაგრათ შებო-
ჭა და შებოდან ეინული სარკესავით გადააფარა. რუს-კისე-
რა სასოწარკვეთილებას მიეცა. მარტო არ იყო გაეინე-
ლი შუაში წყალი, სულ თხუთმეტი საენამდის დარჩა
გაუეინავი, სადაც თავისუფლათ შეიძლებოდა ცურვა. რუს-
კისერას დარდი უფრო გაუორკეცდა, როცა წელის ნაპი-
რას დაინახა მელა, — სწორეთ ის მელა, რომელმაც ფრთა
მოუტეხა.

— აა, ჩემო ძველო ნაცნობო, გამარჯობა შენი! როგორა ხარ?—აღეწისთ მოიკითხა ძელამ.—რამდენი ხანია არ მინახისარ... მომილოცამს ზამთარი.

— წადი დაშეკარგე, მე შენთან ლაპარაკი არა მსურს—უზასუსა რუს-კისერამ.

— რატომ ავრე მიწერები, რომ მოგიაღერსე! კარგი ვინმე უოფილხარ!.. მაგრამ რა უფოთ, ჩემსედ ბევრს მომეტებულ რამეებს ლაპარაკობენ ხოლმე. თითონ ჩადიდენენ სისაძაგლეს და ძეკი გადმომაბრალებენ.. მანამდის მძვიდობით!

ძელა რომ გაცუნცულდა, მოირბინა კურდღელმა და უთხრა:— უფთსილდი რუს-კისერავ, ძელა კიდევ გაჩნდება.. რუს-კისერა შიშის-ხარმა აიტანა. საწყვალს არ შეეძლო იმ სიმძვიენიერით ძანც ესიამოვნა, რომელიც კარძემო სუფევდა. დადგა ნამდვილი ზამთარი. ბუნება ბამბასავით თეთრათ გაიბჟანა. არ დარჩა არც ერთი უთოჯლო ადგილი. ფიჭვები, თხმელები, ტირიფები და მჭნაჯები შეიძოხს თეთრათ, თითქო ვერცხლისამებრ უერთუკი გადაეფარაო. ნამკები თავ გამოდებულნი იდგნენ, ასე გეგონებოდათ ძვირფასი ტანისამოსი ჩაუცვამთო. კარძემო ძთელი არე მარე სიმძვიენიერებამ მოიცვა, მაგრამ ეს ეველაფერი რუს-კისერასათვის კი არ იყო, მას გული უსკდებოდა, ვაი თუ წყალი სულ ძთლათ გაიყინოს და მაძინ სად უნდა წავი-

დღეო. რამდენიმე დღის შემდეგ მივიდა მელა, დაჯდა წელის
ნაპირას და გამოელაპარაკა-ძას.

— შენი ნახვა მომსერდა, იხვო... აქ გამო; თუ გინდა
მე მოვალ შენთან, მე ისეთი ამაყი არა ვარ....

მელამ შედგა ფეხი ვინულსედ და გასწია იხვისკენ.
რუს-კისერს გული გადაუტრიალდა. მაგრამ მელას არ შეეძ-
ლო იხვთან ახლო მისვლა, რაკი წვალი შუაში კარგათ
გაყინული არ იყო. შეაჩერდა და მიამხსა რუს-კისერს:

— რა სულები იხვი ხარ... გამო ვინულსედ! მაგრამ,
მშვიდობით! მე შენთვის არა მცალიან, საქმე მაქვს, ვეჩ-
ქარები.

მელა ყოველდღე მოდიოდა და ათვლიერებდა, იქნება
მდინარე მთლად გაიყინაო, ვინვას თავისი გაჭქონდა; მდი-
ნარე თითქმის სულ გაიყინა, მარტო ერთ საყენამდილა
დარჩა. ვინული ახლა მაგარი იყო. მელა წამოცუცქვებო-
და ვინულსედ და იხვს შესცქეროდა. საწვალი რუს-კისე-
რა შიშისაგან წვალში ჩაიუერუებალებდა, მელა უცქეროდა
და დასცინოდა:

— არა გიშავს რა, იჭყუმპალე, მე მანც შეგჭამ... გირ-
ჩეენია შენ თავათვე გამოხვიდე...

კურდღელი მელიას ოინებს ხედავდა და გულსედ სკდე-
ბოდა.

— რა უსვენდისოა ეს მელია.. რა უბედურია საწვა-
ლი რუს-კისერა! მელია უთუოთ შესჭამს ამ საცოდავს...

IV

მართლაც ძეგლი უთუოთ შესწამდა რუს-კისეზის, როცა მდინარე მთლათ გაიყინებოდა, მაგრამ საქმე სულ სხვა-ნაირათ დატრიალდა. კურდღელმა თავისი ბეცი თვალებით უგელაფერი ნახა.

საქმე ასე იყო. ერთ დილას, როცა კურდღელი თავის სოროდან გამოვიდა საჭმლის სამებნელათ და სხვა კურდღლებთან სათამაშოთ, დიდი ყინვა იდგა, კურდღლები თათებს აბარტყუნებდნენ და ისე თებოდნენ. მართალია ციოდა, მაგრამ ესენი მანც მსიარულათ იეჴნენ.

— ძებო გაფრთხილდით! მოისმა ვიღასიც სმა.

მართლაც და უბედურებაც სვირ წინ იყო. ტყის ნაპირას იდგა თხილამურებით, წელში მოსრილი ბებერი-მონადირე, რომელიც ჩუმათ მიეპარებოდა და არჩევდა რომელი კურდღლისთვის მოესწო სიცოცხლე; როგორც კი დაუმიხნა თოფი კურდღლებს, კურდღლებმა გაუგეს და მოჭკურცხლეს ტყისაკენ.

— აი, თქვე ეძმაკებო!— გაჯავრდა ბებერი მონადირე. — მოიცათ მე თქვენ გაჩვენებთ სეირს... ივანეს ვერ მოატყუილებთ, რამდენიც უნდა ირბინოთ.. ივანე თქვენსედ მოხერხებულის... მონადირე მიჭყვა კურდღლების კვალს, მაგრამ კურდღლები ისე გაიფანტნენ ტყეში, როგორც მუსუდოს მარცვალი. ბებერი საშინლათ დაიქანცა, და დაჯდა წელის ნაპირას დასასვენებლათ.

— აი ცოტას დავისვენებ და მერე წავალ კიდევ სამებნელათ.

ვის ბებერი დაფიქრობს; ვნახოთ ძეგლი კატასავით მოიპარება.

— ბიჭოს, ბიჭოს, ეს საიდან გამოხნდა... უთუოთ წვალი თუ მოსწეულებია, და ან თევზის დაჭერა მოუნდობებია. მეღა მძინარა მდინარესედა, სწორეთ იმ ადგილთან, სადაც რუს-კისერა ცურაობდა და წამოწვა ეინულსედა. ბე-

ბერს მხედველობა აკლდა და ამიტომ ისე ვერ შენიშნა.

— ისე უნდა მოგვლა ეს მეღა, რომ ტვაგი არ დაეხვრიტოს, — ფიქრობდა მოხუცი იმ დროს, როცა თოფი

დაუძისნა; თოფი გაჯარდა. ბოლში დანახა, რომ რეღამც
 გაიფართხალა, მაშინვე გაეშურა მდინარესკენ, მივიდა იმ
 ადგილას და ძალიან გაუკვირდა—მელის მკვირათ რომ
 იხვი დანახა.

—საკვირველია, ღმერთმანი, საკვირველია! ჰირველათ
 ვხედავ, რომ მელა იხვათ გადაქცეულიყოს, რა ემძაკია ე
 მელა..

— ბებუა, მელა გაიქცა, აუთხრა რუს-კისერამ.

— გაიქცა? შე სულელო, აქ რათ დაცურავ?

— მე ვერ შევძელ, ბებუავ, ცაფრენა სხვებთან ერთათ,
 ერთი ფრთა მოტეხილი მქვს...

— მერე, აქ სომ გაიყინები, ან მელა შეგჭამს!

ბებერი ჩაფიქრდა, თავი გაიქნია და გადაწვევით
 უთხრა:

— იცი, ჩვენ როგორ მოვიქცეთ: მე შენ წაგიყვან ჩემ
 შვილისშვილებთან. როგორ გაუხარდებთ... გახარულხედ
 კვირცხებ დასდებ, მერე ჭუჭულებს გამოჩიკამ. თქვენებიც
 დაბრუნდებიან და მხარულათ შესვლები იმათ..

ბებერმა რუს-კისერა ამოიღო ილიაში და შინისკენ
 გასწია.

კურდღლები ეკლა ამას ხედმდნენ, იცინოდნენ და
 იცინოდნენ.

გამოცხნა

(წარმოდგენილი ად. შიუკაშვილისაგან)

პატარა ვარ არად მაგდებთ:
 ცეცხლს მოგიდებთ, ამოგადებთ.

—

სამსახურს კარგათ ასრელებს,
 მაგრამ ჯამაგირს არ ვაძლევ,
 სამაგიეროთ იმისა
 მომღრის და ვაჭმევ და ვასმევ.
 არც არის შიშველ-ტიტველი,
 თუმც ტანზედ კი არას ვაცმევ.

სახუმად კითხვები

(წარმოდგენილი გ. აბაშიძისაგან)

ქვა რიგორია წყალში?

—

კვატა როდის დგას ცალ ფეხზე?

—

რა მოუვა ყმაწვილს ათი წლისა რომ შეიქმნებ?

ნ ა მ ი

ღვიდამ ასული ორთქლი ვარ,
 ჰაერში გავჩნდი ხამათა;
 იქ ცივმა ქარმა შემკუმშა
 გადამაქცია ნამათა.

როგორც მზის შუქი მალლიდამ
 ძარს მოფანტული სხივებად,
 წამოველ წკაპაწკუპითა
 მეც მარჯალიტის მძივებად.

გრძნობად დაცლილი მადლიანს
 მიწას ვეწვიმე გულზედა
 და დავებკურე ყვავილებს
 მკურნალათ ნასიცხს წყლულზედა.

თუ ჩემი ცრემლა-მალამო
 ნარ ეკალს ნაირ-ნაირსა,
 ან ცუტუ მყრალას ლენცოფას,
 ან მათ მოგვარე ყვავილსა,

არ ეკარება, გაურბის
 რა ვქნა, რა ჩემი ბრალია?!
 ამათ გვარსა და ჯიშზედა
 ბულბულიც შემომწყრალია!...

შ. მღვიმელი.

ლაქია—ვასილი.

(გადმოკეთებული რუსულიდან)

ასილი მალაქე უკვე მოხუცი იყო და არაფერი ხელობა-კი არ იცოდა, გარდა ლაქიაობისა. ლაქიათაც ხომ უნდა ყოფილიყო ვანმე... და არც მისი ბრალი იყო, რომ სიბერემდის ლაქიათ დარჩა; მამა მისიც ლაქია იყო და შვილიც პატარობიდანვე შეაჩვია იმას, რასაც თითონ აკეთებდა: პალტოების, ქუდების, კალოშების მირთმევა, გამოკიმიული დგომა კარებთან, მისი მარდათ გაღება და დახურვა და სხვა... როდესაც ისტუმრებდა სტუმარს, საჩუქრის მოლოდინში—ხელებ ჩამოშვებული, წელში ოდნავ მოხრილი შესცქეროდა მიმავალს, ვიდრე ის ჩაუდებდა ხელში რამდენიმე შაურს, რის შემდგომ უნდა დიდი მოწიწებით, წყნარათ გაეღო კარები სტუმრის გასასვლელათ და ასევე ნელა, რომ არ შეეწუხებინა იგი, დაეხურა. ლაქიის ხელობაც-მოხერხებას, ცოდნას და დახელოვნებას თხოულობს, და მამამაც შეასწავლა შვილს ყველა ესენი.

ვასილის მამამ არ იცოდა წერა-კითხვა და დარწმუნებული იყო, რომ შვილისთვისაც არ იყო საჭირო. „ლაქიამ უნდა იცოდეს მიღება, მირთმევა, რასაც ვერც ერთი წიგნი ვერ შეასწავლის, თუ თითონ კაცმა არ იცის ის მეცნიერებაო“ ამბობდა ხშირათ ვასილის მამა.

მამამ დაუტოვა შვილს შემდეგი მემკვიდრეობა: სამი ფრაკი, რამდენიმე ვახამებული პერანგი, საყელოები, მაჯის ღილები, ყელსახვეები, თმისა და უღვაშის ჩოტკი, ბატონის გამონაცვალის ფეხსაცმელი, ერთი კოლოფი ვაქსი და ფეხსაცმელის ჩოტკები. დიდი სიფრთხილით ხმარობდა ვასილის მამა ყველა ამ ნივთებს, უფროსხილდებოდა ისე, როგორც უფროსხილდება ხოლმე ხელოსანი თავის იარაღს. მირთმევა—ჩამორთმევის, მიღებ—გასტუმრების გარდა, ლაქიამ უნდა იცოდეს თავისი თავის სუფთად შენახვა, როგორც უნდა იყოს მისი ჯამაგირი... სხვათა შორის ესეც შეისწავლა ვასილმა.

სხვა-კი არაფერი იცოდა ვასილმა და ეგონა კიდევ, რომ მეტი აღარაფერი ცოდნის შეძენა არაა მისთვის საჭირო... და მთელი თავისი სიცოცხლე იმაზედ ფიქრობდა და იმას ცდილობდა, რომ სიარულის დროს დიდი ხმაურობა არ აეტეხნა, ელაპარაკა დაბალი ხმით, მაგრამ გასაგებათ; თავაზიანათ და მარდათ ჩამოერთმია ბატონებისთვის საცმელი, ნელა გაეღო და დაეხურა კარი და თავის დროზე გაეწოდებინა ხელი საჩუქრისთვის... აი რაში მდგომარეობდა მთელი მისი ცხოვრება და მალე გახდა ისიც ისეთივე, როგორც იყო მისი მამა და როგორც არიან ყველა ლაქიები,—რღაც უპიროვნო, უმნიშვნელო არსებათ. ის იდგა დღე და ღამ ერთ ადგილას და მუდამ ასრულებდა ერთსა და იმავე მოვალეობას...

დაბერდა, მოუძღურდა, იგრძნო, რომ აღარ შეუძლიან განუწყვეტლივ ფეხზე დგომა, უძილობა, მუდამ თვალ-წარბში შეყურება შინაურის, თუ უცხოის.

ერთ საღამოს, ვასილმა, როდესაც ჩამოართვა თავის ბატონს პალტო და დაჰკიდა მოწიწებით ჩამოსაკიდზე, გაუბედავით მიმართა მიმავალს: „თქენო ბრწყინვალეებავ!“... ბატონი ის იყო უნდა შესულიყო თავის ოთახში, მოტრიალდა და გაკვირვებით შეხედა მსახურს. ეს უკანასკნელი გამოიქიმა, რამდენადაც შეეძლო მის

მოხრილ წელს, თვალი თვალში გაუყარა ბატონს და ნაწყვეტ—
ნაწყვეტათ წარმოსთქვა: მე... აღარ შემიძლიან... მოვხუციდი,
თქვენო ბრწყინვალეებავ... ბატონმა პირველათ ვერ გაიგო, რის
თქმა უნდოდა ლაქიას, ეგონა, უსიამოვნება მოსვლია სხვა მოსამსა-
ხურესთანო, ან ფულს თხოულობს რისამე სასყიდლათო, მაგრამ
ბოლოს მიხვდა, საქმე რაშია ც იყო. ერთი შეხედა ლაქიას, ბო-
ლოს თავი დაღუნა ძირს და მცირე ფიქრის შემდეგ, უპასუხა:
„აა.. კარგი, შემდეგ მოვილაპარაკოთ.“ მაღლაძემ მიმავალს ბატონს
მძიმეთ თავი დაუკრა. სამი საათის შემდეგ ვასილი დაიბარეს კანტო-
რაში და გაუსწორდნენ. იმავ საღამოთი გაჩნდა სახლში ახალი
ლაქია და ჩვენი მოხუცი მეორე დილას წავიდა ბატონის სახლი-
დან.

არ ეგონა მოხუც ლაქიას, რომ ასე ადვილათ გადასწყდებო-
და მისი წასვლის საქმე; ის ფიქრობდა და სიამოვნებდა იმით, რო-
გორ გამოეთხოვებოდა ბატონებს, რომელნიც, რასაკვირელია სთხოვ-
დნენ მას დარჩენილიყო ისევ მათთან, თუ ნებით არა, ძალით დას-
ტოვებდნენ ძველ მსახურს, რომელმაც ამ ერთ ოჯახში გაატარა
თითქმის მთელი თავისი სიცოცხლე, შეეჩვია ყველას, შეიყვარა
ყველანი... მაგრამ... ის-კი თურმე არვის ჰყვარებია და მას არვინ
შესჩვევია; არავისთვის საჭირო არ იყო ის, მაზედ სრულებით არ-
ვინ ფიქრობდა, არც-კი ჰკითხა არვინ—სად მიდიოდა, რას აპირებ-
და, ჰყავდა, თუ არა ნათესავი, ვისთან ფიქრობდა თავის შეფარე-
ბას და სხვა...

ნათესავი მართლა ჰყვანდა მაღლაძეს: ის იყო მისი ძმის შვი-
ლი, ახალგაზდა უმაწვილი-სოფლის მასწავლებელი. სულ ორი წე-
ლი იყო რაც მასწავლებლობდა იგი. რამწავსაც ადგილი იშოვა,
მაშინვე შეატყობინა თავის ბიძას, სთხოვა დაენებებინა ლაქიაო-
ბისთვის თავი, რადგანაც აღარ შეეძლო მოხუცებულობის გამო
შრომის ატანა, და გადასახლებულიყო მასთან. ვასილმა მიიღო,
თუ არა მაშინ ეს წერილი, გაეშურა ნაცნობ მეღუქნისკენ, რო-

მელსაც წააკითხა წერილი. ესამოგნა მოხუცს ძმის წულის ალაგის შოგნა, მისი ზრუნვა მოხუც-ბიძაზე, მოაგონდა სამშობლო სოფელი და თვალები სიხარულის ცრემლით აღვესო... მაშინ ვასილი მაინც არ დათანხმდა ძმის წულთან წასვლაზე, არ მოინდომა თავის „კარგი ბიჭიკოს“ შეწუხება, მაგრამ ეხლა-კი... გადასწყვიტა და გაუღვა გზასაც....

ვასილის ძმის წული—მასწავლებელი გიორგი დაფიქრებული იჯდა თავის სკოლის ეზოში, სახეზე დაღლილობა ეტყობოდა, სჩანდა ის იყო გაეთავებინა გაკვეთილები და ყუდროზე გამოსულიყო დასასვენებლათ. როგორც მომეტებული სოფლის სკოლები, ესეც მოთავსებული იყო უხვირო პატარა ფაცრის შენობაში; ზემოდან ეხურა ჩალა, რომელსაც არა ერთხელ აშლიდა ხოლმე ძლიერი ქარი და მონაგავდა ეზოს. პაწია ფანჯრებიც ვერ აძლევდა სკოლის ოთახს საჭირო სინათლეს.

რამდენჯერ გაცხარებული მეცადინეობის დროს წამოუშლია მოულოდნელათ ბაღლები ქერიდან ჩამოსულს წვიმას, ხან კიდევ მოუსვენარ ქარს ძლიერად შემოუჯახუნებია დანჯღრეული კარები და დარეცია ბავშვების წიგნებს და რვეულებს... მაგრამ გიორგი, ამ პირობებში მყოფი, მაინც გულს არ იტეხდა, სულით არ ეცემოდა, ხალისს არ ჰკარგავდა, არ ზოგავდა ძალ-ღონეს პაწია ბავშვების რიგთან აღსაზრდელათ... სკოლის გვერდზე გააკეთა პატარა ბაღი, ჩარგო ხეები, სთესდა ყვავილებს, მოჰყავდა ბოსტნეულობა, ასწავლიდა შეგირდებს მცნობას და საზოგადოთ ბაღის შემუშავებას...

საღამო მოახლოვდა. ჩვენი მასწავლებელი ისევ უძრავათ იჯდა; მას თითქოს გადავიწყებოდა, რომ უსადილო იყო. უცებ მოისმა შორიდან ეტლის ხმაურობა. ვინ უნდა იყოს ნეტა მგზავრი და ვისთან მიმავალი, გაიფიქრა მასწავლებელმა. მას არ ჰყვნდა არავინ, გარდა ერთი ბიძისა და ისიც ძალიან შორს იყო მახედ. თუმცა გიორგიმ, როცა ადგილი იშოვა, მოიხმო თავისთან საცხოვრებლათ, მაგრამ მას აქეთ წერილის პასუხიც არ მიუღია... ხმაურობა

თან და თან მოახლოვდა და აგერ გამოჩნდა თვით ეტლიც ვიღაც ერთი მგზავრით.

ვასილი მალაძე სიამოვნებით გადაჰყურებდა დიდი ხნის უნახავ სოფლის არე-მარეს, სტკებებოდა თვალ-უწვდენელ ველ-მინდვრების მზერით, ხარბათ ეწაფებოდა ხოფლის წმინდა ჰაერს. რამდენი ხანია, რაც მას თვალით არ უნახავს სოფელი, აღარ დამტკებარა მისი მყურდროებით...

— კინალამ გავცდით, აგერ სკოლა და თქვენი ძმის-წულიც, წამოიძახა მეეტლემ, მსწრაფლ გადმოხტა ეტლიდამ და მიიღრინა მასწავლებელთან შემდეგი სიტყვებით: თქვენო კეთილ შობილებავ, ბიძა მოგიყვანეთ!

გიორგი გამოიჩქვამდა ფიქრებიდან, ფიცხლავ წამოხტა და დააცქერდა მგზავრს.

— ბიძა, თქვენ? ასე მოულოდნელათ?

— გოორგი, შენა ხარ?

წამოიძახეს ორივემ ვრთად და გადაეხვივნენ ერთმანეთს ბიძა-ძმის წული... აღარ გავაგრძელებ მათი შეხვედრის ამბავს, ვიტყვი მხოლოდ, რომ მოხუცს ცრემლები ახრჩობდა და ხმის ამოდებას ვეღარ ახერხებდა.

უფრო მეტი სიამოვნება იგრძნო ვასილმა, როდესაც საღამოს ჩაწვა მისთვის მომზადებულ რბილ, სუფთა ლოგინში, ახლა კი დარწმუნდა, რომ დღეიდან ბოლო მოეღო მის ძალს—უმაღლეს ცხოვრებას, რომ ისიც ეხლა აღამიანთა რიცხვში ჩაითვლება და დანარჩენს სიბერის დღეებს თავისუფლათ, მოსვენებით გაატარებს...

მართლაც მალაძესთვის სულ ახალი ცხოვრება დაიწყო. აქამდის არაფერი არ იცოდა, გარდა ლაქიაობისა, არც-კი გასცილებია სამოსამსახურო ოთახს, ქალაქში ძალიან იშვიათათ გადიოდა, ეხლა-კი, ვასილის თვალწინ, როგორც ხელის გულზე, გადაშლილია მთელი ქვეყნიერება თვით მომხიბვლელი ბუნებით.

მალღამე ხანდახან აძლევდა ძმისწულს ისეთ კითხვებს, რომელიც წინათ არასოდეს არ მოსდიოდა ფიქრათ.

სიჩუმეა, მყუდროება, სძინავს სოფელს; მთვარეს თავისი სინათლით მოუცვავს არემარე და თავის ვარსკვლავებით თავს დაჰყურებს მას...

— გიორგი, ბევრია ცაში ვარსკვლავები, ისე ბევრი, რომ მათი დათვლაც-კი არ შეიძლება?-ეკითხება ვასილი მასწავლებელს. გიორგიც გაუბამს ლაპარაკს ვარსკვლავებზე და სხვა მნათობებზე, ჟხსნის ყველაფერს, რაც კი რამ გაუგებარია მოხუცისათვის, რომელიც აღტაცებით უსმენს და უსმენს, და მის წინ იშლება სულ ახალი, სასურველი ცხოვრება...

— რისგან არის, შვილო, ქუხილი, ელევა, მეხი? საიდან წარმოსდგება?

გიორგი იწყებს ახლა ამის ახსნას, არ სტოვებს არც ერთ მის კითხვას უყურადღებოთ, უბასუხოთ. ესმის ვასილს ყველაფერი, გამოუთქმელი სიყვარულით შესცქერის ძმისწულს და აღარებს მას თავისთან და სხვა, თავისებ გაუნათლებლებთან და ნათლათ ხედავს იმ განსხვავებას, — იმ უფსკრულს, რომელიც არსებობს გიორგისა და მათ შორის, და ენანება თავისი თავი, წარსული, სიბნელით მოცული თავისი ცხოვრება, ებრალება სხვები, წყვედიადთ მოცულ ცხოვრებაში ჩაფლულნი, დღემდის უსინათლოდ დარჩენილნი და გული უკვნესის...

სწავლა... მეცნიერება... ჩურჩულებს თავასთვის მოხუცი, მაგრამ ჩვენ კაცს რომ არ უყვარს სწავლა!.

ყური მოჰკრა უცებ გიორგიმ ბიძის უკანასკნელ სიტყვებს, მწარეთ გაიღიმა და მიაშტერა მოხუცს თავისი დიდრონი, გონიერი თვალები. — როგორ არ უყვარს ჩვენ კაცს სწავლა, აბა ნახე, შემოდგომაზედ მლოცავებივით მომადგებიან და იწყებენ ხვეწნამუდარას: - ჩემი შვილიც მიიღე, ჩემი შვილიცო. მაგრამ ეს არის უბედურება, რომ ადგილი არა მაქვს, მეტი სივიწროვეა სკოლაში.

— რატომ არ გააკეთებენ გლეხები სკოლის შენობას! შენი-
შნა ვასილმა.

ისევ იმ ნადვლიანმა ღიმილმა გადურბინა სახეზე ახალგაზდა
კაცს, შუბლზე ხელი გადისვა და ამოიხვრით უბასუხა ბიძას:— ჰმ!
მეც მაგრე მეგონა წინად, მაგრამ ეხლა კი, რაკი ახლო გავიცან,
დავაკვირდი გლეხის ცხოვრებას, კარგათ დავინახე ის გაქირებული,
აუტანელი მდგომარეობა, რომელშიაც იმყოფებოდა და იმყოფება
იგი! შიშველ-ტიტველნი, მშიერ-მწყურვალნი. ყველასგან და ყოვე-
ლი მხრივ შევიწროვებულნი, სად შეუძლიანთ სკოლისთვის შენო-
ბის აგება! მიმოიხედეთ გარშემო, დაინახეთ მათი ქოხები, ჩაიხედეთ
მათ ცხოვრებაში!...

ორივენი გაჩუმდნენ. თვითონ მათგანი ფიქრმა შეიპყრო...

— აი რა გითხრა, უთხრა ბიძამ გიორგის მხარზე ხელის დადებით:
— მე ჩემი სამსახურით შეძენილი მაქვს სამასი თუმანი ფული; მოგ-
ცემ შენ ამ ფულს და ააშენე სკოლისთვის შენობა. ჩემი ჭამა-სმა
შენ კისერზე იყოს, ტანისამოსი-კი, რაცა მაქვს, მეყოფა სიკვდი-
ლამდის.

— კარგი... მეტის თქმა ველას მოახერხა აღელვებულმა მასწავ-
ლებელმა. ორივეს თვალებზე ცრემლები მოადგათ...

ორი კვირის შემდეგ იწყეს კადეც შენობის აგება- ვასილი
თითონ არჩევდა, ყიდულობდა მასალას, ეშინოდა არ დაჰკლებოდა
ფული, ხინჩობდა თითო კაპეიკზე, თვალყურს ადევნებდა ხელოს-
ნებს. შემოდგომისთვის შენობა მზად იყო. სოფელმა ამოიჩინა
მალაქე სკოლის მზრუნველათ. აგერ გადინადეს კადეც ახალ
შენობაში პარაკლისი და დაიწყეს სწავლა. ვასილი მალაქე ყვე-
ლაზე უწინ შევიდა კლასში და გამოიქიმა პირველ სკამზე სასწავ-
ლებლათ—რისთვის, იკითხავს მკითხველი—იგი დღეიდან გახდა
შეგირდი, მიუხედავად იმისა, რომ ამავე დროს სკოლის მზრუნვე-
ლიც იყო. დიდი ყურადღებით ისმენდა მოხუცი შეგირდი კლასში
ნალაპარაკებს, სწავლობდა მოცემულ გაკვეთილებს.

რამდენიმე თვის შემდეგ მშვენივრათ ისწავლა წერა-კითხვა....

ცოტა არ იყოს უძნელდებოდა ცხოვრება ბიძა-ძმის წულს: გიორგი იღებდა ჯამაგირს მხოლოდ 20 მანეთს თვეში და განა შეიძლებოდა ორ სულს ამ ჯამაგირით გაუჭირებლივ ეცხოვრათ! მაგრამ ისინი მაინც არ ჩიოდენ ამაზე, ითმენდენ ბევრჯელ შიმშილს, არავის ემღურებოდენ, არვის შესჩივოდენ და მათი მომღურავიც მთელ სოფელში არცინ მოიპოვებოდა:

ვასილმა შეასრულა უკვე თავისი ვალი და კმაყოფილია მითი. გიორგი გატაცებულია თავის ბავშვებით: ჩასჩინებს მთელ დღეებს, აყენებს მათ სიმართლის გზაზე, უნერგავს პატარა გულეებში თავისუფლებისადმი სიყვარულს, ამზადებს თავისუფლებისათვის მომავალ მებრძოლთ.

ქეთო ზარათიშვილი.

უბულო გავუი.

(მოთხრობა მანკომერისა)

IV*)

ილლის სძინავს და სიზმარში ხედავს ვითომ ერთ მაღალ გორაკზე ზის ჯორჯთან ერთად და მინდვრის ყვავილებით ლამაზ გვირგვინს წნავს. მაგრამ კოლოები არ ასვენებენ და ყოველ წამს სახეზე აჯდებიან. ვილლი იგერებს მათ, აქნევს ხელებს, თავს, არაფერი არ შევლის, კოლოები სულ ეხვევიან და ეხვევიან. ბოლოს ჯორჯს მიმართა და შეველა თხოვა. ამ დროს ისეთმა ქარმა დაჰბერა, რომ ვილლი წააქცია. ის ჩამოგორდა გორაკზედ და... გამოედვიდა. გორაკი და მინდვრის ყვავილები გაჰქრენ. დარჩა მხოლოდ ჯორჯი, რომელიც ვილლის ლოგინიდან მოათრევდა.

— მადლობა ღმერთს! — წაიბუტბუტა ჯორჯმა. — ძლივს არ გავადვიდე! რა არ მოვიგონე, სუხრის ნამცეცებსაც გესვრიდი სახეში, სულსაც გიბერავდი ყურში, კიდევ განჯღრევიდი რაც ძალი და ღონე მქონდა... ისე დავიღალე რომ მეტი არ შეიძლება, თან მეშინოდა, ვირჯინის არ გამოლვიებოდა... ნელა, ნელა, არ გააღვიძო, შეხედე, ინძრევა!

— რა იყო ჯორჯ? — თვალების ფშვნეტით ჰკითხა ვილლიმ. — რატომ ამდგარხარ ამ შუალამისას?

— შუალამისას! — გაცინა ჯორჯმა. — გაიხედე ეგერ დარაბის ნახვრეტში: სულ სინათლეა! მე მამლების ყივილზე გამომეღვიდა და სულ ველოდი, როდის გათენდებოდა.

სანამ ჯორჯი ლაპარაკობდა, ვილლი ისევ დაეშვა თავის ბალიშზე.

— ვილლი! ვილლი!-სასოწარკვეთილებით დაუწყა ყურში ფურჩული ჯორჯმა.

— ღამე მშვიდობის, ჯორჯიკო! ძილში წაიბუტბუტა ვილლიმ.

— როგორ? ისევ იძინებ?

— არა, არ ვიძინებ!-უპასუხა ვილლიმ და დაიძინა.

— როგორ არ იძინებ; აბა ევ რა არის?-წამოიყვირა ჯორჯმა. ვილლის საქციელმა ისე გაამწარა, რომ სიფრთხილედ კი დაავიწყა.

— არ ვიძინებ.-გაიმეორა ვილლიმ და ამოთ სცადა დამძიმებული თვალები გაეხილა.

დიდმა ლოგინმა დაიჭრიჭინა და ჯორჯმა მაშინ მიაპყრო თვალები ვირჟინის, რომელიც მეორე გვერდზე გადაბრუნდა. ვილლიმ ისარგებლა იმით, რომ ჯორჯმა ერთი წუთით თავი დაანება და ხელმეორეთ ტკბილათ ჩაიძინა.

— გაიღვიძე, გაიღვიძე!-ისევ ფურჩულით ჩააცვიდა ჯორჯი. ვილლი წამოხტა და დაჯდა თავის პატარა ლოგინზე.

— რა იყო, ჯორჯ?

— რა იყო და დაგავიწყდა მე და შენ რომ გადავწყვიტეთ აღრე ავმდგარიყავით და სოკოებზე წავსულიყავით?

ვილლის გაახსენდა ეს გადაწყვეტალება. მაგრამ ახლა სოკოებზე წავსლა მას ბევრათ უფრო ნაკლებათ იზიდავდა, ვიდრე მაშინ, როდესაც ჯორჯს დაპირდა წამოვალო.

— ეჰ დავანებოთ იქ წავსლას თავი, ჯორჯ!-ხვეწნით წაიბუტბუტა მან.

— დი-იიახ!- უპასუხა ჯორჯმა.-აგერ ნახავ, რას იტყვი მერე, როცა მინდორში გავალთ! ადექი, ადექი, ჯერ შენ მოგეხმარები ჩაცმაზე და მერე მე თითონ ჩავიცვამ. ადექი მალე! მშვენიერ გუნებაზე დადგები როცა ადგები, აგერ ნახავ თუ არა!

საწყალი ვილლი მზათ იყო ატირებულიყო.

— მეძინება!-საცოდავთ წაიბუტბუტა მან.

— არაფერია, ახლავე გაგივლის ძილი!-ანუგეშა ჯორჯმა და საბანი გადააძრო.

— არ ეჯობინება ხვალ რომ წავიდეთ, ჯორჯიკო?

ეს კითხვა ჯორჯს აღარც კი გაუგონია. ის გამწარებული ეძებდა ვილლის ჩულქებს და ფეხსაცმელებს. როცა ბოლოს დაბრუნდა მის ლოგინთან, სასოწარკვეთილებით დაინახა, რომ ვილლი ისევ დაწოლილიყო.

— რა უნდა ვქნა!-წყენით წაილაპარაკა ჯორჯმა. მაგრამ უცებ თავში მშვენიერმა აზრმა გაურბინა და სწრაფად გაჰქანდა ოთახის მოშორებულ კუთხისაკენ.

ვილლის ძილში რალაც საექვო წყლის ჭყაბუნი მოესმა, გამოახილა თვალები, წამოჯდა—და შიშის ზარი ეცა. ჯორჯი მის ლოგინისაკენ ვეებერთელა სურა წყალს მოათრევდა.

— რას უვები, ჯორჯ?-აჩქარებით ჰკითხა მან.

— აგერ ნახავ!-დამშვიდებით უბასუხა ჯორჯმა, რომელიც მთლათ იხრებოდა და ისევ მოათრევდა მიძიმე სურას.—ადამიანის გაღვიძება თუ გინდა—საუკეთესო საშვალება წყლის გადასხმაა. ამიტომ...

— არა, არა, ჯორჯ,-სწრაფად წამოიძახა შეშინებულმა ვილლიმ.-მე გამეღვიძა, სულ, სულ გამეღვიძა! შემიხედე, რა მხიარული თვალები მაქვს!-ბავში წამოხტა და ერთი ორათ გააფართოვა თავისი ისეც დიდი ლურჯი ნამძინარევი თვალები.

ჯორჯი ამით დაკმაყოფილდა და სურა იქვე, იატაკზე დადგა. ვილლი ბევრათ უფრო დამშვიდებულათ გრძნობდა თავის თავს, რომ სურა თავის ადგილზე მდგარიყო, ამიტომ ძმას მოკრძალებით გამოუტხანდა, მოგეხმარები და უკან წავალბინებო.

— არა, აქ იყოს!-მოკლეთ მოუქრა შეუბრალებელმა ჯორჯმა. -თუ არა ვაი თუ ისევ დაგეძინოს!

დაიწყეს ჩაცმა.

ჯორჯმა უბრძანა ვილლის, ჩულქები ჩაიცვია, თითონ კი ჯერ თავის თავზე იზრუნა. მალე ჩაიცვა ყველაფერი და ძმას მიუბრუნდა. ძმა ძალიან გაჭირვებაში დახვდა. ცალი ჩულქი ჩაეცვა, მეორე კი ქუსლამდის ჩასცმოდა, ზევით კი არაფრით აღარ ამოდიოდა.

— ვერაფერი ვერ მოვუხერხე!-შესჩივლა ვილლიმ.

— არაფერია, მე ჩაგაცმე!-დაამზვიდა ჯორჯმა და ისე გამოსწია ჩულქს, რომ ვილლი კინაღამ ღოგინიდან გადმოაკოტრიალა. ჩულქი როგორც იქნა ჩაეცვა ბავშვს, მაგრამ... უკუღმა.

— რა უშავს!-გადაწყვიტა ჯორჯმა, როცა შენიშნა, რა განცვიფრებით უყურებდა ვილლი თავის ფეხს, რომელიც რაღაც ბანჯგვლიანი ჩანდა და რომელსაც ყოველ მხრით რაღაც ძაფები ეკიდა.-წაღები? წაღები სად არის?

მათი წაღები, წუხელი რომ გასაწმენდათ წაეღოთ, ჯერ არ მოეტანათ.

— პატარა ფეხსაცმელები ჩაეცვათ!-გადაწყვიტა ჯორჯმა და ერთ წამსაც არ უფიქრია იმაზე, თუ როგორი მოსახერხებელი იყო ნამიან მინდორ-ველზე თხელი, პატარა ფეხსაცმელებით სირბილი.

ნამდვილი გაჭირვება მაშინ დადგა, როცა საქმე ზორტების შეკვრაზე მიდგა.

— მოდი ყველა ეს ზორტები მაგრათ დაიკავე ორივე ხელით!-ბოლოს ურჩია ძმას ჯორჯმა.-მე ამ დროს ზევიდან ბლუზას გადავაცმევ და ყველაფერს ერთათ მაგრათ შეგიკრავ ქამრით.

ვილლი ამაზედაც დათანხმდა, როგორც ყველაფერზე, რასაც უფროსი ძმა ურჩევდა, მით უფრო რომ არჩევანში მარტო ორი რამ ჰქონდა: ან ასე ქამრით ყველაფრის შეკვრა, ან დიდი უშველემელი ქინძისთავი, რომლითაც ჯორჯის სიტყვით, ყველაფრის მშვენივრათ შეკვრა და დაბნევა შეიძლებოდა.

— რატომ მცოვა ნეტავი?-იკითხა უცებ ვილლიმ.-სხომის არაოდეს არ შემცვიენია ასე!

— ნუ კანკალობ ვილლი აგრე- თუ არა ყველაფერი ჩავვარდება!-გააფრთხილა ჯორჯმა.—აბა, დაიხურე ქუდი და გავსწიოთ.

— როგორ? პირი არ დავიბანო?-წამოიძახა გაკვირვებით ვილლიმ.

— არც მე დამიბანია! რა უშავს!-ანუვეშა ჯორჯმა.-ეს რა არის?—

უცებ წამოიძახა მან და ძირიდან პატარა თბილი ფუფაიკა აიღო.

— ეგ ჩემია.-აუხსნა ვილლიმ.

— ჰო! აი, იმიტომაც გცივა, ეს რომ არ ჩაიცვამს!-აუხსნა ჯორჯმა.-მაგრამ ახლა გვიანდა არის! აბა, მალე წავიდეთ! ბავშვები წავიდენ და კარები ღია დატოვებს. ექვსის ნახევარი ძლივს იქნებოდა. მთელ სახლში ყველა კარები და დარბაზები დაკეტილი იყო. ყველგან ბნელოდა, მხოლოდ იქა-აქ ჭკრიტიმალღვეში მზის შუქი შემოდებოდა და რაღაც უცნაურათ ანათებდა ნაჭერ-ნაჭერ კედლებს და იატაკს. ვილლის ცოტა შეეშინდა და ის კრძალვით მიეკრა ძმას.

თავისი თავ-გადასავალი ბავშვებმა იმით დაიწყეს, რომ საკუჭნაოში შეიბარენ და თითო კალათი წაიღეს.

ბალახი და ყვავილები სულ ნამით იყო მოშხურული; და გამოვიდნენ თუ არა პატარა ძმები ველზე, მაშინვე ფეხები მთლათ დაუსვენლათ.

პირველი სოკო დანახა თუ არა, ჯორჯი მაშინვე ალტაცებაში მოვიდა და მხიარული ყვირილით მივარდა მას, პირველი სოკოსაგან მეორესთან გადირბინა, მერე მესამესთან, მეოთხესთან... ვილლი სოკოს დანახვასაც ვერ მოასწრებდა, რომ ჯორჯი კიდევ აიყვანდა მას... ,პატარა ბავში წყენით ხედავდა, რომ ძმა სულ უფრო და უფრო სცილდებოდა მას და მალე სულ მიიმალო სად-

დაც. ვილლიმ ველს თვალი მიავლ-მოავლო და ცოტა დამშვიდ-და. არსად სიახლოვეს არც ხარი და არც სხვა რამ საშიში არ ჩანდა. ვილლიმ სიმღერა დაიწყო და თან სოკოების აყვანას შეუდ-გა; ძალიან უკვირდა, ჯორჯს როგორ დარჩა ამდენი აუყვანელიო, მერე რა ლამაზი სოკოები იყო! სულ თეთრი, სპეტაკი [ძირებიანი, მშვენიერი, წითელი და ყვითელი თავებიანი! ვილლიმ თავისი კალათი მთლათ აავსო ამ სოკოებით და თავმომწონეთ დაჯდა ხის ძირში ძმის მოლოდინში.

ძალიან გრილოდა. და ვილლის შეცივდა. გადაწყვიტა, ვირ-ბენ და იქნება გავთბეო. ამ დროს შორს ჯორჯი დაინახა და გაე-შურა მის შესახვედრათ.

— რაცა სოკო ავიყვანე! შორიდანვე ახარა მას.-მოდი, მოდი მაღე, ნახე რა ლამაზებია!

— აბა ამასაც შეხედე!-ამაყათ უპასუხა ჯორჯმა და თავისი მძიმე კალათი ზევით ასწია.-გინახავს როდისმე ამდენი სოკო.

კალათი მართლაც მთლათ სავსე იყო. ვილლიმ პატივისცემით შეხედა ჯორჯის თეთრ-თავა აუარებელ სოკოს.

— ჩემები სულ სხვანაირია, ჯორჯ!

— ვაი თუ ბუზიკალიები აიგვანე? შეეკითხა ჯორჯი და შეჩერდა.

— არა! არა!-სწრაფად წამოიძახა ვილლიმ.-არა მგონია!-ცოტა ხანს იქით შეწფოტებით დაუმატა მან.-რა არც ბუზიკალიები?

— შხამიანი სოკოები. აქ ძალიან ბევრი იცის. სად არი შენი კალათი?

— ეგერ. ხის ძირში.

— ბუზიკალიებია!-წამოიძახა ჯორჯმა.-არც ერთი კაი სოკო არაა მთელ კალათში! გადაყარე ახლავე! შხამიანებია! ვილლის ისე შეეშინდა, რომ თავმოყვარეობაც კი გადაავიწყდა.

— კარგია რომ დროზე ნახე!-კმაყოფილებით წამოიძახა ჯორ-ჯმა.-სულ არ მოწამლავდი ყველა იმ ველურებს, რომლებიც მამას უნდა ესტუმრონ!

— გადაყართ მალე ჯორჯ!-მთლათ გაფითრდა ვილლი.

— და კიდევ დავსრისოთ!-ურჩია ჯორჯმა.

ბავშვებმა ერთათ დააგროვეს სოკოები, შედგენ ზედ, დაიწყეს ხტომა, კვინტრიში და მანამდის სრისეს, სანამ ფეხსაცმელები და ჩულქები სულ შიგ არ ამოესვართ.

— ნეტავი რას იტყვის ვირჯინი?-სიცილით დააჩერდა თავის ფეხებს ჯორჯი.

— მართლა, რას იტყვის!-აღტაცებით გაიმეორა ვილლიმ.

— ჯორჯ, მე ხომ დღეს არ მილოცნია!-ჟცებ წამოიძახა მან.

— არც მე! მეც დამავიწყდა!-წამოიძახა ჯორჯმაც.-მოდი, ახლა ვილოცოთ!-მან სწრაფათ დაიჩოქა, მაგრამ იმავე წამს ისევ წამოხტა.

— ქუდები უნდა მოვიხადოთ, ვილლი, ქუდებით ღოცვა არ შეიძლება.

ვილლიმ ქუდის მოხდა დააპირა, მაგრამ ჯორჯმა შეაჩერა.

— მოიცა, ვილლი, ერთათ დავდგეთ, ერთი მეორეს გვერდით, ასწიე ხელი ზევით, აი, ასე. და როგორც კი მე ვიტყვი: ქუდი ძირს!-მაშინვე მოიხადე ქუდი და დაიჩოქე.

ვილლი ძმას გვერდში ამოუდგა და ხელი ზევით ასწია.

— ქუდი ძირს!-დაიძახა ჯორჯმა. ვილლიმ სწრაფათ ჩამოიგდო ქუდი და დაეშვა ძმასთან ერთად სველ ბალახზე. დააპირა ლოცვა, მაგრამ განსაცდელში ჩავარდა და არ იცოდა, რა მოეხერხებინა. ზებირათ მას არც ერთი ლოცვა არ ჰქონდა დასწავლილი, ყოველთვის მხოლოთ ვირჯინის ნათქვამს იმეორებდა ხოლმე, ჯორჯი კი რაღაც უცნობ ლოცვებს ამბობდა, თან ისე ჩქარა და გაურკვეველათ, რომ ვილლიმ ვერაფრით ვერ მოახერხა მისი აყოლა და მისი ნათქვამის გამეორება, ჯერ ვალლის არც კი გადაეწყვიტა რა ექნა, ჯორჯმა კი კიდევ გაათავა და მხიარულათ წამოხტა ზეზე. ვილლიც წამოდგა დაფიქრებული და შეწუხებული. ჯორჯმა შენიშნა ძმის უკმაყოფილება.

— მართლა, შენ ხომ ჩემი ლოცვები არ იცი-გაიხსენა მან.-
ან კი საიდან გეცოდინება; შენ ჯერ პატარა ხარ!

— ჰო ჯერ პატარა ვარ!-მორჩილათ გაიმეორა ვილლიმ.

— მე კი ბავშური ლოცვები სულ დამავიწყდა.-აუხსნა ჯორ-
ჯმა.-იცი, ვილლი! მოდი ნასადილევის ლოცვა თქვი! ის ხომ
ყველაზე მოკლე და ადვილია!

— კი, მაგრამ ჯერ რომ სადილი არ მიჭამია?-შეეკითხა ვილ-
ლი.

— მართლა!-დადონდა ჯორჯი.—სადილი კი არა, საუზმეც კი
არ გიჭამია! ერთი სუხარი რომ მაინც შეგეჭამა, შეიძლებოდა იმ
ლოცვის თქმა, ახლა კი.

სხვა დონე არ იყო, ჯორჯს რომელიმე თავისი ლოცვა უნდა
ეთქმევინებინა. ის შეუღვა „მამაო ჩვენოს“ და ნელა და გარკვე-
ვით უთხრა პატარა ძმას. ვილლიც ყოველ მის სიტყვას იმეორებდა
ლოცვა გაათავეს, დასდენ ხის ძირში და გულმოდგინეთ
შეუღვენ ჯორჯის აყვანილ სოკოების რჩევას და თვალაერებას.

(გაგრძელება იქნება)

ელ. წერეთელი.

სახელ განთქმული პოეტი-მეზღაპრე

ანდერსენი

სი წელიწადია მას აქეთ, რაც დანიის სახელ-
მწიფოს ერთ-ერთ პატარა ქალაქში დაიბადა
გამოჩენილი პოეტი-მეზღაპრე ანდერსენი.
მთელ დედამიწაზე არ მოიპოვება არც ერთი
ისეთი კუთხე. რომ ყმაწვილები, და თვით
მოზრდილი თავობა არ სტკებოდეს ანდერ-
სენის პოეტიური და მასთანვე მეცნიერული
ზღაპრებით. ბევრი უსიამოვნობა, ბევრი
შეურაცყ იფა და დევნა გამოიარა ანდერსენმა,
სანამ დაადგებოდა თავის ნიჭის შესაფერ
გზას. იმან თავისი უმანკო გულით და დარბაი-
სული ჭკუით დასძლია ყველაფერს.

ხარაზი ანდერსენის საცხოვრებელი კუთხე-კუნჭული პატარა
და ვიწრო იყო, მაგრამ კეთილი ცოლქმარი ტკბილათ ცხოვრობ-
დნ. ოთახის მოწყობილობა ბევრი არა ჰქონდათ რა, მაგრამ რაც
ჰქონდათ თითქმის ხარაზი ანდერსენის ნახელარი იყო. ყოველი
ლურსმანი სიყვარულით და თავოსნობით იყო ჩაქედლილი მომავალ
სადგომში, რომლის სრულ პატრონათ გრძნობდნ თავს ეს ცოლ-
ქმარნი.

ორ აპრილს 1805 წელს ხარაზის ოჯახში ერთი არეულობა:
აურ-ზაური იყო სიხარულის მოლოდინში. ამ დღეს ანდერსენებს

გაუჩნდათ შვილი. სახლში კვლავანდელზე უფრო ვიწროობა იყო, რადგან მელოგინეს გარშემო მეზობელი დედაკაცები ეხვიენ და სულის მობრუნებაც არ შეიძლებოდა, ისეთი ჰაერი იდგა. სახლის პატრონი სიხარულით ატაცებული იყო. ახალი დაბადებული ილაქვეშაგებზე და საცოდავით ჩხაოდა. თვითონ ხარაზი თავს დასტრიალებდა ბავშს და ეცოდებოდა: ვინ იცის რა უჭირს და თქმა კი არ შეუძლიანო.— დაიძინე, პაწიავე, ცოტა მანც... ნუ ჩხავი აგრე. ეუბნებოდა ხარაზი თითქოს სასტიკათ, მაგრამ სახე სიხარულით უბრწყინავდა და თვალები უფლვარებდა.

ხარაზმა განსმა გადახედა თავის დასგას, იარაღს და თავის ხელობის მასალას, კედელზე ჩამოკიდებულ ნახატებს, თაროზე წიგნებს და ყველაფერი ლამაზათ და კარგათ ეჩვენა. ახლა მისთვის ყველა უბრალო ნივთიც კი მოსაწონი და ძვირფასი იყო ამ პატარა სულიერის გაჩენის გამო.

— აბა, ახლა ერთი ორად მეტი უნდა ვიმუშავო.— ჩაფიქრებით თქვა განსმა.— ამ ჩხაუნასთვის უნდა ცოტაოდენი ფული მოვაგროვო, რომ კაცათ გამოვიდეს და ხეირობა გზას დაადგეს, თორემ ჩემსავით უსწავლელი რაში ივარგებს....

მართლაც ბევრი გაჭირვება ენახა ამ კაცს თავის სიცოცხლეში. მარტო სიღარიბეს და სიღატაკეს ვილა ჩიოდა, რამდენი დამცირება და ნაღველი გამოველო.

ჯერ კიდევ როდესაც განს ანდერსენს ცოცხალი ჰყვანდა მდიდარი დედ მამა, ოჯახს არაფერი აკლდა, ყველაფერი ბლომით ჰქონდათ. მაგრამ ბედმა უღალატა— უბედურებას უბედურება დაერთო: შინაური საქონელი გაუწყდათ, სახლს ცეცხლი წაეკიდა და ოჯახი მთლათ განადგურდა. ოჯახის უფროსი ჰკუაზე შეიშალა, დედამ კი მოიტაცა თავისი პატარა ერთად ერთი შვილი განსი და გადავიდა ერთ პატარა ქალაქში საცხოვრებლათ.

უბედური დედაკაცი დიდ გასაჭირში ჩავარდა, ლუკმა პურის შოვნა უჭირდებოდა, ბოლოს უთხრა შვილს:

— მეტი გზა არ არი, შვილო, უნდა მიგაბარო ხარაზთან, ცხოვრება გამიჭირდა და მე რომ მოვკვდე, უფრო ცუდ დღეში ჩავარდები.

პატარა განსისთვის ეს თავზარ დამცემი ამბავი იყო. ის მამის დროს სხვა ნაირად ოცნებობდა. ყმაწვილი ნიჭიერი და გამჭირიანი იყო, ფიქრობდა გიმნაზიაში და მერე უნივერსიტეტში სწავლას და ახლა ხარაზობა მოელოდა.

ბევრი მწუხარება და უძილობა გამოიარა განსმა, სანამ ოცნებებს გამოესალმებოდა და გადასწყვეტდა თავის ერთხელ ამორჩეულ გზისთვის თავი მიენებებინა და ხარაზის ხელობას დასდგომოდა. მართალია თავს ძალა დაატანა, რომ დედას არ შეემჩნია მისი ნაღველი, მაგრამ მთელ თავის სიცოცხლეში ყოველთვის უკმაყოფილებას გრძნობდა.

ახლა, როდესაც ხარაზს მიეცა შვილი და მას უბადრუკ კუნძულს დაეტყუა სიხარული-თითონაც ცოტა არ იყოს დაცხრა, თავისი აღრინდელი ოცნებები გადიტანა შვილზე და თავის თავს ფიცს აძლევდა, რომ დღეის იქით ვცდება შვილი მაინც დააყენოს ისეთ გზაზე, როგორც თვითონ ენატრებოდა.

ამ გვარი აღამიანებიც ჩვენში იშვიათნი არიან!

ხარაზის შვილი იზრდებოდა თავისუფლათ. მოძრავი, ცოცხალი ბავში, მაინც ძალიან სუსტი აგებულებისა იყო. ჩვილი გული და პოეტიური გრძნობები შვილს მამისაგან ჩაენერგა. დიდ შთაბეჭდილებას ახდენდა მის სუსტ ძარღვებზე ტრადიკული ამბების მოყოლება-ყმაწვილი იწყობდა ცხარე ცრემლით ტირილს და მერე მოჰყვებოდა მხურვალეთ ლოცვას.

— შენ უფრო კაი ცხოვრება გაქვს, ჩემო ბიჭიკო, ვიდრე ჩვენ გქვონდა, ეუბნებოდა ზოგჯერ სიყვარულით დედა.

— მომიყევ, დედილო, მიაბზე! და პატარა განსი ეხუტებოდა დედას და ისე უგდებდა ყურს.

— მე რომ სულ პატარა ვიყავ, რომ იცოდე, რა ძნელი და აუტანელი ცხოვრება მქონდა. ჩვენ ოჯახში საშინელი სიღარიბე იყო!.. ზოგჯერ პურის ნამცეცეც არ მოინახებოდა ჩვენსა. მაშინ დედ-მამა გამომავდებდა ხოლმე კარში ამ სიტყვებით: „შენ პატარა ხარ, მოწყალეობა რომ ითხოვო, ყველა შეგიბრალებს“... ქუჩაში კი სიცივე და წვიმა იყო... მცხვენოდა კიდევ მოწყალეობის თხოვნა. გავიქცეოდი სადმე შორს, უფრო მდინარისკენ, მივიმალებოდი ხიდ ქვეშ და ისე ვიჯექ საღამომდის...

ამ ამბის გაგონებაზე პატარა განსს ჩამოსდოდა ცრემლები ღვარივით, მოხვევდა თავს პაწაწა ხელებს დედას და დაიწყებდა ქვითინს.

პატარა ანდერსენი ცნობის მოყვარე იყო: მთელი ოჯახი ფეხ-ქვეშ ჰქონდა ამოდებული, ყველგან ეჩრებოდა, უნდა ყველაფერი შეეცყო, გამოეკითხა, არაფერი არ გამოეპარებოდა.

ყმაწვილის გონება ერთგვარათ ვითარდებოდა, ყველაფერი უბრალო რამეც კი, სულ სხვანაირად ეჩვენებოდა და მისი ფანტაზია მას მალლა ზეცისკენ მიაფრენდა. უბრალო სამზარეულო ოთახი, მის თიროებზე ჩამწყკრივებული ქურჭელი, კედელზე ჩამოკიდებული რაღაც უვარჯისი სურათი ყმაწვილს მოეჩვენებოდა მოჯადოებულ ცხენ-დარბაზათ შემკული გამოჩენილი სურათებით.

პატარა ანდერსენი ერთხელ ავიდა სამზარეულოდან ვიწრო კიბით სახლის ჩარდახში და რა არ მოეჩვენა ბავშვს იქ? უდიდესი წალკოტი, ზღაპრული სასახლე. ოცნებებმა გაიტაცეს ისე ყმაწვილი, რომ მას თვალწინ წარმოუდგა სხვა და სხვა ქვეყნის საოცარი მცენარეები, თვათონ სასახლეში კი დამწყვდეული დევებისაგან დედოფალი.

მერე განა ჩარდახში მართლა ბალი იყო? არა, ბალი კი არა-პატარა ბოსტანი იყო. ანდერსენის დედას ჩარდახის ფანჯარასთან, წყლის მილთან, ჩამოეკიდა ფიცრის ყუთი მიწით სავსე და შიგ დავთესა: ხახვი, წიწმატი, სალათა და ასე თითქოს მთელი ბოსტანი გაჩენილიყო.

მარტლია ხარაზი ანდერსენი ბევრს მუშაობდა, მაგრამ ცოტა-ოდენ დროს მაინც პოულობდა საყვარელი შვილის გასართობათ.

რაგვარ სათამაშოებს არ უკეთებდა შვილს! ჩამოთვლაც კი ძნელია. მერე იწყებდნენ ჩალუღიას თამაშობას, იყო ერთი ამბავი-ხარხარ-სიცილი. ვინ უფრო მხიარულობდა მამა თუ შვალი ძნელი სათქმელი იყო. ბოლოს, როდესაც ესეც მობეზრდებოდათ, ჩაუჯდებოდნენ ხატვას და რაც ენახათ და არ ენახათ ყველაფერი გადაჰქონდათ ქალაღზე.

სალამოობით კი მათ ჩაბნელებულ კუნჭულში სწორეთ სამოთხე იყო: სანათური ოდნავ ანათებდა ოთახს. დიასახლისი საკერავით მოუჯდებოდა მაგიდას, დედის გვერდით პატარა განსი გამოიჭიმებოდა, პირდაპირ ჩაჯდებოდა მოხუცი განსი- ხმა მალლა კითხულობდა ხან ლაფონტენის იგავებს და ხან არაბულ ზღაპრებს.

ხარაზი ანდერსენი სალამ-სალამოობით სულ შინ იჯდა მარტო, იშვიათად თუ ვინმე მივიდოდა მასთან. თითონაც ერიდებოდა მოძმე ხელოსნებს, მათთან, როგორც განუვითარებლებთან, საერთო არა ჰქონდარა და დედ-მამა მუდამ ყმაწვილთან იყვენ. რასაკვირველია ამნაირი ტკბილი და აღერსიანი ცხოვრება გახდიდა ყმაწვილს მეტის მეტ გულ-ჩვილს, ნაზი ხასიათისას, რომელსაც ცხოვრებაში ამისთანა გულ-უბრყვილობა სრულებით არ გამოადგებოდა, სამაგიეროთ მწერლობაში კი ხელ საყრელი იყო. მწერალს ანდერსენს თავის აღწერილობაში იმდენი სიტკბოება და სიყვარული შეჰქონდა, რომ მკითხველი მთელ თავის სიცოცხლეში. ძნელათ თუ დაივიწყებს დამწერსაც და მის დაწერილსაც.

(შემდეგი იქნება)

ან. წერეთლისა.

გამოცანები

(წარმოდგენელი ალ. შიუკაშვილისაგან)

ერთი რამე სულიერი
 ბრმა არის, ვერას ჰხედავსო,
 ციხეშია დამწყვდეული
 გაპარვას ვერა ბედავსო.
 მაგრამ თუ პირი მოგკიდა,
 ის ავატირებს დედასო.
 გატირებს და გაგამწარებს
 და თავის თავს კი ჰკვებავსო.

მეც ვიხსენები ოჯახში
 მცირე რამ საციქვლათაო,
 იმდენი მტანჯეს რომ გული
 ამომაცალეს მთლათაო;
 ზედა მაყრიან სიმწარეს,
 ცემას მიწყებენ ქვეთაო,
 თუმც არ მაწუხებს ტკივილი
 ძალიან ვიცი კივილი.

შარაღა

(წამ. მისგანვე)

მანით და ონით დავიწყებ
ამ პატარა შარაღასა;
ბოლო ოღქის სახელია
სძევს ალაზნის გაღმა მხარსა.
მრთელი ყურძნის წვენი არის,
კაცს აძლევს ღონეს და ჯანსა.
მაგრამ კი თუ მოიქარბე
მოგკლავს, გამოგიღვეს ძალას.

Handwritten signature

ა მ მ მ მ მ მ

□ □ □ □ □ □ □ □

ამ ცხრა წუმწუმისაგან გააკეთეთ სამი
თანასწორი ოთხკუთხი.

სახუმარო ამოცანა

აიღეთ რიცხვი 24 და 4. ერთმანერთს
მიუმატეთ 24 და 4.—რას მიიღებთ?

აკროსტიხი

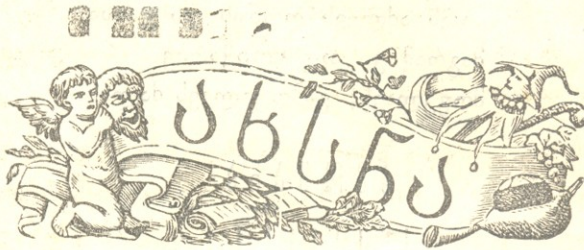
(წამოდგენალი მ. ჯეჯაშვილისგან)

ომი, ბრძოლა, შუღლი, შური ავსულობა, კაცთა გმობა,
ქვეყნათ მისგან დათარეშობს, არ არსებობს მტკიცე ძმობა.
რა ერთობა? მან მოგვისპო სიხარული თანაგრძნობა,
ოჰ, სიცოცხლეს შევწირავდი, რომ შემეძლოს მის გაქრობა!..

(წარმ. მისგანვე)

შავ—ბნელით მოვლინებული, შეეპარება კაცის გულს, უშლის ძმობას და ერთობას, სასიქადულო სიყვარულს. რა ქვემძრომიო, ჩუმია, მისგან ბევრს ვნახავთ დაჩაგრულს, იმის ამყოლი სულდგმული, ვერ ეღირსება სიხარულს.

სამართლიანი მსაჯული ასე მოიქცა: ნათხოვრათ მოაყვინა ერთი აქლემი. ისე რომ სულ 18 აქლემი ვახდა. ნახევარი ამ აქლემებისა ე. ი. 9 აქლემი მისცა უფროსს მემკვიდრეს. მესამედი, 6 აქლემი, გადასცა მეორე მემკვიდრეს. და უნცროს ორი აქლემი დარჩა. სულ 17 აქლემი დაურიგა. და ნათხოვარი აქლემი ისევ პატრონს დაუბრუნა.

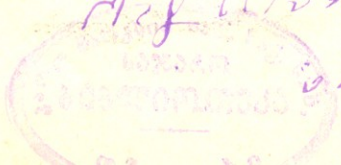
ეს ამოცანა ახსნა ხონის სემინარიის ორ კლასიან სასწავლებლის მოწაფემ ვასილ მელქაძემ.

რედაქტორ-გამომცემელი ან.-წერეთლისა.

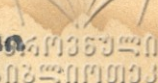
მისივე წილ

უაჩი უადა

რედაქტორ-გამომცემელი ან.-წერეთლისა

საქმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

საქართველოს
ჟურნალისტთა
კავშირი

„ჯეჯილი“

წელიწადი მეჩვიდმეტე

გამოვა 1906 წელსაც თვეში ერთხელ. ჟურნალში ორი განყოფილებაა: პატარებისთვის და მოზრდილთათვის.

ჟურნალი დღეის იქით გამოვა უცენზუროთ და ეცდება დააკმაყოფილოს ახალი სკოლის მოთხოვნილება.

„ჯეჯილში“ მონაწილეობას მიიღებენ ყველა ჩვენი საუკეთესო მწერლები. რედაქციასთან დაარსებული კომისია ყოველ ღონისძიებას ხმარობს ჟურნალის გასაუმჯობესებლათ.

რედაქცია ეცდება ხშირათ ჩაურთოს ჯეჯილის ნომრებში ნახატები ფერადი წამლებით და აგრეთვე შექმლებისამებრ მისცეს პრემიათ სხვა-და-სხვა სასიამოვნო და სასარგებლო წიგნაკები.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საეპარქიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლების სამკითხველოებში საკითხავათ.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფილისის გარეშე გაგზავნით 5 მან. ნახევარი წლით 3 მან. ცალკე ნომერი 50 კაპ.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) თფილისში — „წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор., № 101), და თვით „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возле Кадетского корпуса).

ფოსტის ადრესი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წერეთლისა.

0000

დავით აღმაშენებლის ძეგლი

1911 წლის

1911

დავით აღმაშენებლის ძეგლი